

Turističko-geografska obilježja Kalifornije

Boldin, Fabijan

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:096560>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-05**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković"
Kultura i turizam

Fabijan Boldin

**TURISTIČKO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA ATRAKCIJSKE
OSNOVE KALIFORNIJE**

Završni rad

Pula, 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković"

**TURISTIČKO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA ATRAKCIJSKE
OSNOVE KALIFORNIJE**

Završni rad

JMBAG: 0303101650, redovni student

Studijski smjer: Kultura i turizam Ak.god.: 2023./2024.

Kolegij: Turistička geografija svijeta

Mentor: izv. prof. dr. sc. Nikola Vojnović

Ime i prezime studenta: Fabijan Boldin

Pula, 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Fabijan Boldin, kandidat za prvostupnika Kulture i turizma ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, Fabijan Boldin dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Turističko-geografska obilježja atrakcijske osnove Kalifornije“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Tablica sadržaja

UVOD	1
2. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PRIRODNA OSNOVA	3
2.1. Geografski položaj	3
2.2. Klima	5
2.3. Reljefna obilježija.....	6
2.4. More i vode na kopnu.....	10
2.5. Flora i fauna.....	12
2.6. Zaštićena prirodna baština.....	13
2.6.1. Nacionalni park Yosemite	13
2.6.2. Nacionalni park Joshua Tree	15
2.6.3. Nacionalni park Sequoia.....	16
2.6.4. Nacionalni park Dolina Smrti (Death Valley).....	17
2.6.5. Nacionalni park Redwood (Redwood National and State Parks).....	19
2.6.6. Nacionalni park Lassen Volcanic	20
2.6.7. Nacionalni Park Pinnacles	22
2.6.8. Nacionalni park Kings Canyon	23
2.6.9. Nacionalni park Channel Islands.....	25
3. ANTROPOGENA ATRAKCIJSKA OSNOVA	27
3.1. Kulturno - povijesna baština.....	27
3.1.1. Most Golden Gate (Golden Gate Bridge).....	28
3.1.2. Zvezdarnica Griffith (Griffith Observatory)	29
3.1.3. California State Capitol Museum	30
3.1.4. Dvorac Hearst (Hearst Castle).....	31
3.2. Muzeji.....	32
3.2.1. Muzej Getty (Getty Museum)	33
3.2.2. Muzej umjetnosti okruga Los Angeles (Los Angeles County Museum of Art).....	33
3.2.3. Muzej Petersen Automotive (Petersen Automotive Museum)	35
3.2.4. Prirodoslovni muzej regije Los Angeles (Natural History Museum of Los Angeles County)	35
3.3. Manifestacije	36
3.3.1. Oscars (Academy awards).....	36
3.3.2. Coachella Festival (Coachella Valley Music and Arts Festival).....	37
3.3.3. Parada Kineske Nove Godine (Chinese New Year Parade)	37
3.3.4. Vinske aukcije doline Napa (Napa Valley Wine Auction).....	38
4. ODABRANE DESTINACIJE KAO DIJELOVI ATRAKCIJSKE OSNOVE	39

4.1.	Los Angeles	39
4.2.	San Francisco	41
4.3.	Regija Napa Valley	42
4.4.	Point Reyes National Seashore.....	43
4.5.	San Diego ZOO.....	43
5.	STATISTIČKI POKAZATELJ TURIZMA.....	45
5.1.	Smještajni kapaciteti.....	46
5.2.	Turistički dolasci i noćenja.....	47
	ZAKLJUČAK	49
	LITERATURA.....	51
	POPIS PRILOGA.....	54
	SAŽETAK.....	56
	SUMMARY	58

UVOD

Kalifornija kao jedna od najznačajnijih i najraznovrsnijih država Sjedinjenih Američkih Država, predstavlja izuzetno kompleksnu destinaciju koja privlači milijune turista iz svih krajeva svijeta. Njena atrakcijska osnova obuhvaća široki spektar prirodnih ljepota, kulturnih znamenitosti i suvremenih manifestacija, što je čini predmetom interesa kako turističkih stručnjaka, tako i istraživača iz oblasti geografije i turizma.

Cilj ovog završnog rada je detaljno analizirati i prezentirati ključne turističko-geografske karakteristike Kalifornije, s posebnim naglaskom na njen geografski položaj, prirodne resurse, zaštićena područja, te antropogenu atrakcijsku osnovu. U tom kontekstu, rad će se fokusirati na temeljite analize i sinteze koje će doprinijeti boljem razumijevanju turističkog potencijala ove regije. Geografski položaj Kalifornije, smještene na zapadnoj obali Sjedinjenih Američkih Država uz Tih ocean, pruža joj jedinstvenu kombinaciju klimatskih i reljefnih obilježja. Sjeverni i južni dijelovi države karakteriziraju različiti klimatski uvjeti – od mediteranske klime na obali do subtropske u unutrašnjosti i planinskih klimatskih uvjeta u području Sierra Nevade. Ovaj klimatski diverzitet stvara uvjete za bogatu biološku raznolikost, uključujući brojne endemske vrste flore i faune. Kalifornija se također ističe svojim raznolikim reljefnim strukturama. Na zapadu se prostiru obalne ravnice i brdoviti krajolici, dok se u unutrašnjosti nalaze plodne doline poput *Central Valley* koja je ključna za poljoprivrednu proizvodnju. Planinski lanci *Sierra Nevada* i *Cascade Range* pružaju spektakularne pejzaže i staništa za brojne biljne i životinjske vrste. Pustinjska područja poput Mojave i Sonora dodatno obogaćuju reljefnu raznolikost države.

U prvom dijelu rada razmatra se geografski položaj i prirodna osnova Kalifornije. Detaljno će biti obrađeni klimatski uvjeti, reljefna obilježja, te hidrografske karakteristike kao što su mora i vode na kopnu. Osim toga, posebna pažnja će biti posvećena analizi flore i faune, te zaštićene prirodne baštine koja uključuje neke od najpoznatijih nacionalnih parkova poput *Yosemitea*, *Joshua Treea*, *Sequoie*, *Doline Smrti*, *Redwooda*, *Lassen Volcanica*, *Pinnaclesa*, *Kings Canyon* i *Channel Islands*.

Drugi dio rada usmjeren je na antropogenu atrakcijsku osnovu, analizirajući kulturno-povijesnu baštinu Kalifornije. Ovdje će biti obrađene značajne kulturne i povijesne znamenitosti, uključujući Most *Golden Gate*, Zvezdarnicu *Griffith*, *California State Capitol*, i *Hearst Castle*, kao i renomirane muzeje poput Muzeja *Getty*, *Los Angeles County* Muzeja Umjetnosti, *Petersen Automotive Museum*, i *Natural History Museum of Los Angeles County*.

Također će biti razmotrene i ključne manifestacije kao što su *Academy Awards* (Oscars), *Coachella Valley Music and Arts Festival*, *Chinese New Year Parade*, i *Napa Valley Wine Auction*.

Treći dio rada fokusira se na odabrane destinacije koje čine integralni dio atrakcijske osnove Kalifornije. Analizirat će se ključni turistički centri poput *San Francisca*, *Los Angelesa*, regije *Napa Valley*, *Point Reyes National Seashore* i *San Diego ZOO-a*, te završni dio rada prikazuje statističke pokazatelje turizma u Kaliforniji, s posebnim naglaskom na turističke dolaske i noćenja. Ovi podaci pružit će uvid u turističke trendove i dinamiku, te značaj Kalifornije kao turističke destinacije na globalnoj razini.

Ovaj završni rad ima za cilj pružiti sveobuhvatan i stručan pregled turističko-geografskih obilježja Kalifornije, naglašavajući njenu bogatu i raznoliku turističku ponudu koja je čini jedinstvenom i izuzetno atraktivnom destinacijom za posjetitelje iz cijelog svijeta. Kroz analizu prirodnih i kulturnih resursa, ovaj rad će ilustrirati kako kombinacija prirodnih ljepota i antropogenih atrakcija doprinosi formiranju Kalifornije kao jedne od najvažnijih turističkih destinacija svijeta.

2. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PRIRODNA OSNOVA

Geografski položaj odnosi se na specifično mjesto ili lokaciju na Zemlji koja se definira s pomoću koordinatnog sustava (geografske širine i dužine). Geografski položaj može se također opisati u odnosu na druge poznate lokacije ili značajke, kao što su kontinenti, oceani, planinski lanci, rijeke, i druge geografske strukture. Geografski položaj utječe na klimatske uvjete, ekološke karakteristike, dostupnost resursa i mnoge druge aspekte okoliša i ljudske aktivnosti.

Prirodna osnova obuhvaća sve prirodne komponente i resurse na određenom području koje čine temelj za život i aktivnosti na tom području. Prirodna osnova uključuje geološke, klimatske, hidrološke, pedološke (tlo), florističke (biljni svijet) i faunističke (životinjski svijet) karakteristike. Prirodna osnova također obuhvaća geomorfološke oblike, kao što su planine, doline, rijeke, jezera i obalne linije, te specifične ekosustave i biološku raznolikost. Ova osnova utječe na ljudske aktivnosti kao što su poljoprivreda, urbanizacija, turizam i industrija, te igra ključnu ulogu u održivom razvoju i zaštiti okoliša.

U ovom poglavlju bit će prikazana prirodna atrakcijska osnova Kalifornije, te njen geografski položaj, klima, reljef, more i vode na kopnu, flora i fauna, te detaljniji prikaz zaštićene prirodne baštine.

2.1. Geografski položaj

Kalifornija je država koja se nalazi na zapadnoj obali Sjedinjenih Američkih država, te na zapadu ima izlaz na Tih ocean, graniči s saveznim američkim državama, Oregon na sjeveru, Nevadom i Arizonom na istoku te meksičkom državom Baja Kalifornija na jugu, takva pozicija omogućuje pristup važnim pomorskim putevima i čini je strateški važnom za trgovinu i turizam. Država Kalifornija je treća po veličini u SAD-u, koja ima ukupnu površinu od 423.867 km². Nalazi se na raskrižju dviju tektonskih ploča, tzv. *San Andreas*, zbog čega su potresu vrlo česti u cijeloj regiji. Zemlja se većim dijelom proteže duž obale. Od sjevera prema jugu (1240 km) je gotovo tri puta duži od zapada prema istoku (400 km). Samo su Aljaska i Teksas po veličini nadmašili Kaliforniju u Sjedinjenim Državama. Kalifornija se proteže između 32°30' N i 42° N geografske širine te od 114°8' W do 124°26' W geografske dužine. Geografske značajke Kalifornije uključuju obale, planinske lance, pustinje i plodne doline. Obalna područja su poznata po svojim prekrasnim plažama poput *Santa Monica*, *Malibu* i *Laguna Beach*. Planinski

lanci, uključujući *Sierra Nevada*, *Coastal Ranges* i *Cascade Range*, obuhvaćaju najviši vrh u kontinentalnom dijelu SAD-a, *Mount Whitney*, koji doseže visinu od 4,421 metar. Južni dio Kalifornije uključuje dijelove Mojave i Sonorske pustinje, dok Centralna dolina, jedna od najplodnijih poljoprivrednih regija u zemlji, prolazi kroz sredinu države. Glavne rijeke poput *Sacramento* i *San Joaquin* teku kroz ovu dolinu, a značajna jezera uključuju *Tahoe* i *Mono Lake*, neke od spomenutih geografskih značajka bit će opsežnije opisane u nastavku ovog završnog rada. Kalifornija je poznata po svojoj raznolikoj ekonomiji koja obuhvaća poljoprivredu, tehnologiju, zabavnu industriju, turizam i trgovinu. Silicijska dolina, smještena južno od zaljeva *San Francisco*, globalno je središte tehnološke industrije i inovacija. *Hollywood* u *Los Angelesu* je svjetski centar filmske i zabavne industrije. Velike luke u *Los Angelesu* i *San Franciscu* imaju važnu ulogu u međunarodnoj trgovini, omogućujući uvoz i izvoz robe diljem Pacifika.

Prometne mreže i različiti načini prijevoza, poput cestovnog, zračnog i željezničkog, imaju važnu ulogu u razvoju i održavanju turizma. Potražnja proizvođača vozila i vozača dovela je do prijeko potrebnih poboljšanja cesta, kao što je legendarna cesta 66 od Chicaga do Los Angelesa (Boniface and Cooper, 2005). Cestovni promet nudi turistima veću fleksibilnost i lakši pristup različitim odredištima, posebno onima koji se nalaze u ruralnim i prirodnim područjima do kojih je često teško doći drugim sredstvima. Autoceste, lokalne ceste i slikovite rute ne samo da povezuju odredišta, već i same mogu poslužiti kao turističke atrakcije, kao što je obalna cesta California State Route 1. Zračni prijevoz vitalan je za međunarodni i interkontinentalni turizam, omogućavajući brz pristup udaljenim lokacijama. Kalifornija, s velikim međunarodnim zračnim lukama kao što su Los Angeles International (LAX), San Francisco International (SFO) i San Diego International, služi kao ključna destinacija i središte za turiste iz cijelog svijeta, značajno utječući na turističke tokove, posebno za posjetitelje iz drugim kontinentima. Željeznički promet važan je i za turizam, posebice u kontekstu održivog razvoja i smanjenja utjecaja na okoliš. U Kaliforniji sustavi poput Amtraka povezuju glavne gradske centre i nude udobnu alternativu cestovnom i zračnom prometu. Brzi vlakovi i turističke linije, poput Pacific Surflinera, omogućuju turistima da tijekom putovanja uživaju u spektakularnim krajolicima, dodatno obogaćujući njihovo iskustvo putovanja.

2.2.Klima

Klima u Kaliforniji uvelike varira, od mediteranske do sub-arktičke, ovisno o geografskoj širini, nadmorskoj visini i blizini obale. Obalni i južni dijelovi države imaju mediteransku klimu, s povremenim kišnim zimama i suhim ljetima, utjecaj oceana u cjelini smanjuje temperaturne ekstreme, stvarajući toplije zime i značajno hladnija ljeta, osobito na obali Kalifornije. Područje klimom sredozemnog tipa kao južna Kalifornija pogodna je za turizam (Curić i dr.,2013). Često je hladna kalifornijska struja u moru, pojačana porastom hladnih podzemnih voda, stvara ljetnu maglu u blizini obale, što čini umjerenu oceansku klimu (Köppenova klima Cfb klasifikacija) na sjevernoj obali i umjereno mediteranskoj klimi (Köppen Csb) od rta Mendocino prema jugu. Nadalje u unutrašnjosti Kalifornije klima postaje polu-sušna (Köppen BSk), s nešto hladnijim zimama te iznimno toplim ljetima. Kopnene doline, osobito središnja dolina (*Central Valley*) imaju vruću mediteransku klimu (Köppen Csa), s temperaturama su-tropske klime te veoma izraženom sezonom ljetne suše ali također i hladno, maglovito i kišno doba. Jugo-istočne regije Kalifornije sadrže vruću suhu klimu (Köppen BWh), izrazito sličnu onoj koja se može pronaći u pustinji Sahari. Nadalje u sjevernom djelu pustinje Mojave ili na istočnoj strani države nalazi se već spomenuta Dolina Smrti (*Death Valley*), koja je najtoplija točka na svijetu, dostigla je nevjerojatne temperature od 57 °C, no prosječna temperatura u Dolini Smrti jest 49 °C (Pidwirny, 2023). Temperaturni salinitet jest najdrastičniji između Santa Barbare i Doline Smrti, pri čemu se temperature razlikuju od 2 °C do 20 °C po ljeti i zimi. Jugo-zapad oko San Diega ima polu-sušnu toplu stepsku klimu(Köppen BSk) zato što su i zime suhe. Sjeverni dijelovi Središnje Doline poimaju uvelike više oborina od zimskih oluja koje se spuštaju s Tihog oceana sa sjeverozapada, dok su najjužnija područja Središnje Doline gotovo kao pustinje s nedostatkom oborina. Dijelovi doline povremeno budu ispunjeni gustom maglom, lokalno poznata kao "magla od tila". Ciklus *El Nino- Southern Oscillation* ili „ENSO“ ima značajan utjecaj na obrasce toka oborina i snijega u Kaliforniji, posebno tijekom proljetne i zimske sezone (Vojnović, 2017). Tijekom *El Niño* faze, mlazni tok se nazire na jugu Kalifornije, što omogućuje pojavu ponešto toplijih temperatura te obilnijih kiša, posebno na jugu Kalifornije. Ova faza obično donosi povećane oborine koje mogu rezultirati poplavama, klizištima i erozijom tla, posebno u južnim dijelovima države. Obilne kiše pomažu ublažiti suše i povećavaju vodene resurse, što je korisno za poljoprivredu i vodne zalihe. Međutim, intenzivne padaline također mogu izazvati probleme u urbanim sredinama zbog neadekvatne odvodnje i rizika od bujičnih poplava.

Tijekom faze *La Niña*, mlazni tok nalazi se više prema sjeveru, što znači da su sjeverniji dijelovi Kalifornije vlažniji, dok južni dio Kalifornije ostaje suh i hladan. Ova faza obično donosi suše južnim područjima, smanjujući količinu padalina koje su ključne za vodne zalihe i poljoprivredne aktivnosti. Sušniji uvjeti mogu povećati rizik od požara, što je česta pojava u južnoj Kaliforniji tijekom *La Niña* faze. Osim toga, hladnije temperature mogu negativno utjecati na poljoprivredne kulture koje ovise o toplijim uvjetima za rast (Vojnović, 2017).

2.3. Reljefna obilježja

Reljefna obilježja neke države, u ovom slučaju Kalifornije obuhvaćaju sve fizičke karakteristike njezine površine, uključujući planine, doline, ravnice, visoravni, jezera, rijeke, pustinje i obalna područja. Ove prirodne formacije definiraju krajolik zemlje i imaju značajan utjecaj na klimu, vegetaciju, vodne resurse i ljudske aktivnosti poput poljoprivrede, urbanizacije i turizma. Reljefna obilježja također oblikuju prometne mreže i infrastrukturu, jer planinski lanci, rijeke i jezera mogu predstavljati prirodne prepreke ili pružati važne resurse i puteve za kretanje i trgovinu. Poznavanje reljefnih obilježja ključno je za planiranje razvoja, zaštitu okoliša i upravljanje prirodnim resursima unutar države.

Kalifornijska obala, koja se proteže preko 1285 km duž Tihog oceana, ključna je geografska značajka koja značajno utječe na fizički krajolik, gospodarstvo i okoliš države. Ovu obalu, koju karakteriziraju različiti oblici reljefa - od surovih litica na sjevernoj obali do prostranih pješčanih plaža na jugu - oblikovali su složeni geološki procesi, uključujući tektonsku aktivnost duž rasjeda San Andreas. Ovi su procesi rezultirali dinamičnim obalnim okolišem koji podržava razne ekosustave, poput Nacionalnog morskog rezervata Monterey Bay, koji je ključan za morsku biološku raznolikost i ekološku ravnotežu. Gospodarski značaj kalifornijske morske obale je značajan, osobito u turizmu, ribarstvu i trgovini. Obalni gradovi poput San Francisca i Los Angelesa služe kao glavna urbana i gospodarska središta, a turizam igra ključnu ulogu. Plaže južne Kalifornije, poput onih u Malibuu i Venice Beachu, međunarodno su priznate, privlače milijune posjetitelja godišnje i značajno pridonose gospodarstvu države. Nadalje, kalifornijske luke, uključujući luku Los Angeles, među najprometnijima su na svijetu, što naglašava važnost obale za nacionalnu i međunarodnu trgovinu. Kulturno gledano, obala Kalifornije oblikovala je identitet države, sa svojom kulturom surfanja i predstavljanjem u umjetnosti i medijima koji simboliziraju slobodu i prirodnu ljepotu. Međutim, morska obala suočava se sa značajnim ekološkim izazovima,

uključujući obalnu eroziju, podizanje razine mora i onečišćenje od urbanog otjecanja i plastike. Ovi problemi prijete i prirodnim staništima i ljudskoj infrastrukturi, zahtijevajući snažne napore za očuvanje. Kalifornija je odgovorila inicijativama kao što je uspostava zaštićenih morskih područja (MPA) i politikama usmjerenim na smanjenje onečišćenja i očuvanje obalnog okoliša.

Morska obala Kalifornije ključna je komponenta državnog terena, nudeći jedinstvenu kombinaciju prirodnih, gospodarskih i kulturnih resursa. Međutim, održivost ovih resursa ovisi o učinkovitom upravljanju i strategijama očuvanja za rješavanje tekućih izazova okoliša. Dajući prioritet zaštiti svoje obale, Kalifornija može osigurati da ovo vitalno prirodno dobro nastavi pridonositi prosperitetu i ekološkom zdravlju države.

Najznačajniji i od brojnih planinskih lanaca države je *Sierra Nevada* u Kaliforniji, Sierra Nevada je asimetričan lanac s vrhom i visokim vrhovima prema istoku. Vrhovi se kreću od 11.000 do 14.000 stopa ili 3.350 do 4.270 metara nadmorske visine, od *Mount Whitney* (Slika 1.) do 14.494 stopa ili 4.418 metara, najvišeg vrha u susjednim Sjedinjenim Državama. Planinski lanac Sierra Nevada nalazi se u istočnoj Kaliforniji.

Slika.1. Mt. Whitney

(Izvor: <https://www.visitcalifornia.com/>, 25.06.2024.)

Proteže se od sjevernog dijela države prema jugu, s južnim krajem u blizini metropole *Los Angelesa*. Stijene koje čine okosnicu *Sierra Nevada* uglavnom su granitne stijene nastale tijekom mezozojske ere, U to vrijeme na mjestu sadašnje *Sierra Nevada* eruptirao je lanac vulkana u obliku duge, nalik današnjoj vulkanskoj luci Cascade. *Sierra Nevada* je također dio američkih *Cordillera*, gotovo kontinuiranog lanca planinskih lanaca koji čine zapadnu okosnicu

Amerike. Drugi najviši lanac je Bijelo gorje. Bijelo gorje Kalifornije i Nevade je trokutasto neispravan planinski lanac okrenut prema *Sierra Nevada* i proteže se kroz gornju dolinu Kalifornije pod nazivom *Owens*. Najviša točka u planinskom rasponu je *White Mountain Peak*, koji je s 4.344 metra treći najviši vrh u Kaliforniji. Spomenuti vrh je zapravo neaktivni vulkan, koji se uzdiže na 490 m iznad visoravni, cijeli se raspon nalazi unutar šume *Inyo*. Sjeverni kraj kalifornijske obale preklapa se s južnim krajem *Mount Klamatha* otprilike 128 kilometara zapadno. Protežu se na jug više od 965 kilometara do mjesta gdje obala skreće na istok duž kanala *Santa Barbara*, oko područja *Point Conception*. Ovdje se južni kraj susreće s poprečnim lancima *Los Angelesa* ili *Sierra de Los Angelesa*. Poprečni lanci su skupina planinskih lanaca u južnoj Kaliforniji, u fiziografskoj regiji pacifičke obale Sjeverne Amerike. Poprečni lanci počinju na južnom kraju kalifornijske obale i nalaze se u okruzima *Santa Barbara*, *Ventura*, *Los Angeles*, *San Bernardino*, *Riverside* i *Kern*. Zapadni dio proteže se do planine *San Gabriel* i rasjeda *San Gabriel* dok se Središnji segment uključuje na planine koje se kreću istočno do rasjeda *San Andreas*. Istočni dio planinskih lanaca se proteže od rasjeda *San Andreas* na istoku sve do pustinje *Colorado*. Središnji i istočni segmenti (u blizini rasjeda *San Andreas*) imaju najveću nadmorsku visinu.

Mount Whitney, je najviši vrh 4.418 metara iznad razine mora, u 48 susjednih država Sjedinjenih Država. Ovo je kulminacija *Sierra Nevada*. Nalazi se u istočnoj Kaliforniji na liniji okruga *Inyo-Tulare*, vrh je na istočnoj granici Nacionalnog parka *Sequoia*, zapadno od grada *Lone Pine*. Vrh mu je blago nagnuta površina, slična masi koja još nije raskomadana erozijom, njegove su padine obrubljene lavinskim žljebovima i granitnim blokovima i oslobođene su od zaleđivanja. Druga najviša planina koja se također nalazi u planinskom lancu *Sierra Nevada* jest *Mount Williamson* koja se nalazi 10-ak kilometara od već spomenute planine *Whitney*, vrh planine nalazi se na visini od 4.383 metara i šesti najviši vrh u susjednim Sjedinjenim Državama. Nalazi se oko 1,6 km istočno od lanca *Sierra*, koji čini zapadni kraj doline *Owens*. Što se tiče pristupa, dalje je od *Whitney*; međutim, budući da se nalazi istočno od grebena, zapravo je nešto bliže podu doline *Owens* nego *Whitney*. Treći najviši vrh Kalifornije nalazi se na *White Mountain Peak*, ali je zato najviši vrh u planinskom lancu *White Mountains* ili jednostavnije u *Bijelom Gorju*. *White Mountain Peak* je visoki planinski vrh na 4.347 m ili 14.261 stopa nadmorske visine, koji se nalazi u okrugu *Mono*, u istočnom središnjem dijelu američke države Kalifornije.

U Kaliforniji se također nalazi dolina koja se proteže na površini od gotovo 47.000 km². *Central Valley* (Slika 2.) ili Središnja dolina jest jedna izdužena i široka plosnata dolina koja se prostire kroz unutrašnjost Kalifornije, zauzima gotovo trećinu Kalifornije.

Slika 2. Central Valley

(Izvor: <https://www.usgs.gov/centers/california-water-science-center/science/californias-central-valley>, 26.06.2024.)

To je najproduktivnija poljoprivredna regija u Kaliforniji pružajući više od polovice voća, povrća i orašastih plodova uzgojenih u Sjedinjenim Državama. Više od 7.000.000 hektara ili 28.000 kilometara kvadratnih doline navodnjava se akumulacijama i kanalima. U dolini se nalazi mnogo gradova jedan od kojih je i glavni grad Kalifornije, *Sacramento*; još neki od gradova koji se mogu pronaći u *Central Valley* jesu *Redding*, *Chico*, *Modesto*, *Stockton* i tako dalje. Širina doline razlikuje se negdje od 60 do 100 kilometara i proteže se oko 720 km od sjeverozapada prema jugoistoku, u sredini i paralelno s obalom Pacifika države. Dolina je također omeđena obalnim lancima sa zapadne strane i *Sierra Nevada* na istočnoj strani. Ravnica na dnu doline u suprotnosti je s neravnim brdima ili blagim planinama koje su tipične za veći dio Kalifornije. Dolina je nastala ispod razine mora kao priobalna zona, depresija potonućem Pharalonske ploče u rov udaljeniji od obale. Dolina nema potresnih rasjeda ali je okružena rasjedima s istoka i zapada. *Central Valley* je podijeljena na dva velika dijela, sjeverni dio doline naziva se *Sacramento Valley*.

Dolina *Sacramenta* uglavnom su ravni pašnjaci, koji postaju bujniji kada se krene na istok od kišne sjene obalnih lanaca prema *Sierri*. Dolina *Sacramenta* duga je oko 320 kilometara i široka 80 kilometara, postajući sve uža prema sjeveru. Uz samo jednu stopu porasta razine mora, područja u delti padaju pod vodu 10 stopa od dolina *Sacramento* i *San Joaquin* idu pod vodu. Delta *Sacramento* a i *San Joaquin* jedno je od glavnih područja koje je u opasnosti od poplava zbog porasta razine mora. Dolina *San Joaquin* nalazi se na jugu *Central Valleya*, sastoji se od sedam okruga u sjevernoj i jednog u južnoj Kaliforniji, uključujući sve okruge *San*

Joaquin i *Kings* na sjeveru, većinu okruga *Merced* i *Fresno*, te dijelove okruga *Madeira* i *Tulare*, s većinom okruga *Kern* na jugu Kalifornija. Veći dio kalifornijske doline *San Joaquin* je pustinja i, kao i dijelovi drugih pustinja u Sjevernoj Americi, doživljava ekološki pomak od dominacije efemernih autohtonih zeljastih biljaka s rasprostranjenim grmljem do autohtonih jednogodišnjih trava. Dolina *San Joaquin* puna je sedimentne depresije, nazvane *Basin*, koja je na zapadu omeđena kalifornijskim obalnim lancima, a na istoku *Sierra Nevadom*. Klasificira se kao bazen s prednjim lukom, što ukratko znači da je to „bazen“ formiran oko planinskog lanca. (Shelby, 2018)

2.4. More i vode na kopnu

Rijeke Kalifornije slijevaju se u Tihi Ocean, Kalifornijski zaljev te u Veliki Bazen (*Great Basin*). Neke od najznačajnijih rijeka u Kaliforniji su rijeka *Sacramento*, rijeka *San Joaquin* i rijeka *Colorado*. Podrijetlom iz kontinentalnog slijeva koji teče s planinskog lanca *Rocky Mountain* u *Coloradu* koji se proteže od najsjevernijeg djela zapadne Kanade sve do novog Meksika na jugozapadu SAD-a, rijeka *Colorado* se probija između široka pastoralna područja i ima put od 2.333 kilometara, probija se kroz *Arizonu*, *Colorado*, *Nevadu*, *Utah*, *Wyoming*, *New Mexico* te sve duž jugoistočnu granicu Kalifornije i Arizone gdje se slijeva u *Baja California*. Kalifornija više od 15% svojih zaliha površinske vode dobiva iz rijeke *Colorado*. Rijeka *Sacramento*, jest rijeka koja izvire u planinama *Klamath*, u sjevernoj Kaliforniji. Rijeka teče 615 kilometara jugozapadno između planinskih lanca *Cascade* i *Sierra Nevada*, kroz sjeverni dio Centralne doline. Formirala je zajedničku deltu s rijekom *San Joaquin* prije ulaza u zaljev *Suisun*, sjeverni krak zaljeva *San Francisco*. Ukupna površina odvodnje je oko 70 200 km². Rijeka *Sacramento* uvelike se koristi za navodnjavanje i opskrbu velikog djela središnje i južne Kalifornije kroz kanale državnih i saveznih vodoprivrednih projekata, sada vodom opskrbljuje više od polovice stanovništva Kalifornije i održava najproduktivnije poljoprivredno područje u zemlji. Rijeka *San Joaquin* kao treća najveća rijeka u Kaliforniji nalazi se u centralnoj Kaliforniji, nastala je račvama koje se uzdižu na *Sierra Nevada*, točnije na planini *Goddard* te teče jugozapadno prema sjeverozapadu gdje se spaja s rijekom *Sacramento* iznad zaljeva *Suisun* nakon njene staze duge 589 kilometara. Rijeka odvodi sjevernu polovicu doline *San Joaquin*, koja je i južni dio Središnje Doline i jedna od najproduktivnijih poljoprivrednih regija u SAD-u (Mardešić P., i dr., 1958.). Rijeka *San Joaquin* se također može podijeliti na dva glavna dijela: na gornji dio koji ima put dug 156 km i nalazi se iznad brane *Friant*, ima strm nagib te je opisan kao stjenoviti planinski potok, gornji

dio rijeke erodirao je ogromne količine stijena i sedimenata s planine, te donji dio rijeke koji je dugačak 431 kilometar no u oštroj je diferenciji, vijugavog oblika teče preko kenozojskih aluvijalnih naslaga koji zajedno čine ravno dno Središnje Doline. Vrijedno je spomenuti i Tihi Ocean koji se svojim djelom prostire obalom Kalifornije, također je najveći i najdublji od svih triju svjetskih oceana, nalazi se Između Sjeverne i Južne Amerike, te svojom veličinom od 166,24 milijuna kilometara kvadratnih obuhvaća obale Azije i Australije. Cijelu obalu Kalifornije dugu 1.351 kilometra pokriva Tihi ocean.

Neka od jezera koja se nalaze u Kaliforniji su jezero *Tahoe* i *Salton Sea*. Jezero *Tahoe* na zapadu SAD-a na granici Kalifornije i Nevade s površinom od 497 kilometara kvadratnih, smješteno je u planinskom području *Sierra Nevade*, nalazi se na 1897 metara nadmorske visine te ima dužinu od 35 kilometara, a širina jezera jest 19 kilometara. Maksimalna dubina jezera je 514 metara. Jezero *Tahoe* je također pogodno za turizam i kupališni turizam. *Salton Sea*, slano jezero u Kaliforniji, prostire se na oko 890 km², dugo je 48 kilometara i široko 16 kilometara, smješten u pustinji Colorado, u rekreacijskoj zoni. Današnje jezero je nekoć bilo udubljenje prekriveno naslagama soli 85 metara ispod razine mora.

Rijeke poput *Sacramenta*, *San Joaquína* i *Colorada* ne samo da opskrbljuju vodom veći dio stanovništva i podržavaju poljoprivredne aktivnosti, već nude i brojne mogućnosti za rekreaciju. Rijeka *Sacramento*, koja teče kroz sjeverni dio Centralne doline, ima brojne kanale i sustave za navodnjavanje, dok rijeka San Joaquin svojim vijugavim putem nudi slikovite prizore prirode. *Colorado* teče duž jugoistočne granice Kalifornije, ključan je izvor vode i spektakularni prirodni fenomen. Tihi ocean, s obalom dugom 1.351 kilometar, pruža mnoge mogućnosti za obalne aktivnosti, uključujući surfanje, plivanje i promatranje kitova. Jezera poput *Tahoea* i *Salton Sea* dodatno obogaćuju turističku ponudu. Jezero *Tahoe*, smješteno u *Sierra Nevada*, poznato je po svojoj kristalno čistoj vodi i slikovitom planinskom krajoliku, idealno za zimske sportove i ljetne aktivnosti. *Salton Sea*, iako smješteno u sušnoj pustinji *Colorado*, popularno je zbog svojih jedinstvenih pejzaža i rekreacijskih mogućnosti.

Obalna voda Kalifornije, dio Tihog oceana, ima specifične kemijske i fizičke karakteristike ključne za razumijevanje morskih ekosustava. Salinitet je količina otopljene soli u moru. Salinitet morske vode uz obalu Kalifornije obično se kreće između 33 i 35 promila (ppt), što utječe na gustoću i plovnost vode. Koncentracije rastopljenih plinova su također važne: kisik (O₂) se kreće između 4 i 7 mg/L, dok ugljični dioksid (CO₂) ima koncentracije od 10 do 20 mg/L, što može utjecati na kiselost mora. Nitrogen (N₂) je prisutan u količinama od 0,5 do 1,0 mg/L. Temperatura morske vode varira prema sezoni i lokaciji: u sjevernoj

Kaliforniji, zimi je od 10°C do 15°C, a ljeti od 12°C do 18°C. U južnoj Kaliforniji, temperatura se kreće od 14°C do 18°C zimi, te od 18°C do 22°C ljeti. Gustoća morske vode obično iznosi između 1,025 i 1,028 g/cm³, ovisno o salinitetu i temperaturi (Vojnović, 2017).

2.5. Flora i fauna

Kalifornijska flora i fauna pokazuju izuzetnu raznolikost zbog raznolike klime i zemljopisa te države, uključujući obalne, pustinske, šumske i planinske ekosustave. U obalnim regijama sjeverne Kalifornije rastu visoke obalne sekvoje (*Sequoia sempervirens*), a u planinama Sierra Nevade rastu divovske sekvoje (*Sequoiadendron giganteum*), obje ključne za lokalnu biološku raznolikost. *Chaparral* ekosustavi, koje karakteriziraju vrste otporne na sušu kao što su manzanita (*Arctostaphylos spp.*), čamac (*Adenostoma fasciculatum*) i hrast hrast (*Quercus berberidifolia*), dominiraju podnožjem i obalnim lancima. U pustinjama Mojave i Sonora, jedinstvena flora kao što je Joshua drvo (*Yucca brevifolia*) i razne vrste kaktusa prilagođavaju se sušnim uvjetima. Fauna u Kaliforniji uključuje velike sisavce poput planinskih lavova (*Puma concolor*) i crnih medvjeda (*Ursus americanus*) u šumama i planinama te manje mesojede poput sivih lisica (*Urocyon cinereoargenteus*) i kojota (*Canis latrans*) u različitim staništima. Ptičje vrste uključuju kritično ugroženog kalifornijskog kondora (*Gymnogyps californianus*) i brojne ptice močvarice i obalne ptice koje obitavaju u močvarama. Gmazovi i vodozemci, poput pustinske kornjače (*Gopherus agassizii*) u sušnim područjima i kalifornijskog tritona (*Taricha torosa*) u šumovitim područjima, pokazuju značajnu ekološku prilagodbu. Morski ekosustavi sadrže šume algi, dom ugrožene morske vidre (*Enhydra lutris*), a priobalne vode služe kao migratorne rute za vrste kao što su sivi kit (*Eschrichtius robustus*) i plavi kit (*Balaenoptera musculus*). Napori za očuvanje u Kaliforniji su snažni, s nacionalnim i državnim parkovima, rezervatima divljih životinja i zaštićenim morskim područjima usmjerenim na očuvanje ovih ekosustava. Inicijative su usmjerene na zaštitu staništa, kontrolu invazivnih vrsta i održivo korištenje zemljišta kako bi se održala bogata bioraznolikost i ekološka ravnoteža države.

Veći dio države zapravo je toliko osebujan da su je znanstvenici nazvali (uz isprike Oregonu i Meksiku, koji doprinose parcelama) Floristička provincija Kalifornije. S mediteranskom klimom, geologijom miješanom poput voćnog kolača i izolacijom iza Sierra Nevade na istoku, pokrajina daje izvanredno obilje cvijeća. Od 3488 autohtonih biljnih vrsta, 60 posto se ne može naći nigdje drugdje na Zemlji. Broj endemskih životinja blijedi u usporedbi: gmazovi (četiri vrsta), ptice (osam vrsta), slatkovodne ribe (petnaest vrsta), sisavci, (osamnaest vrsta), vodozemci (dvadeset i pet vrsta). Ali endemične vrste insekata broje se u

tisućama.(National Geographic, 2021.) Raznolikost flore i faune potiče turiste na ekstenzivno istraživanje države, oblikuje specijalne oblike turizma kao na primjer, avanturistički turizam. Flora i fauna se također veže uz kreiranje posebne ponude te oblika turizma koji su namijenjeni za individualce koji žele neki oblik specijaliziranog turizma (Harrison,2013).

2.6.Zaštićena prirodna baština

Prema UNESCO, očuvanje prirodne baštine odnosi se na zaštitu, brigu, upravljanje i održavanje ekosustava, staništa, vrsta i populacija divljih životinja, unutar ili izvan njihovog prirodnog okoliša, kako bi se očuvali prirodni uvjeti za njihovu dugoročnu trajnost. Te bi definicija zaštićene baštine bila: očuvanje kulturne i prirodne baštine odnosi se na mjere poduzete kako bi se produžio život kulturne i prirodne baštine uz jačanje prijenosa njezinih značajnih baštinskih poruka i vrijednosti. Prirodna baština obuhvaća sve prirodne značajke i resurse koje su važne za očuvanje zbog njihove ekološke, znanstvene, estetske ili kulturne vrijednosti. To uključuje nacionalne parkove, rezervate prirode, rijetke i endemske vrste biljaka i životinja, geološke formacije, vodopade, jezera, rijeke i druga prirodna staništa. Očuvanje prirodne baštine ključno je za održavanje biološke raznolikosti, ekoloških procesa i prirodnih ljepota koje pružaju rekreacijske, edukativne i duhovne koristi za ljude. Prirodna baština također igra vitalnu ulogu u borbi protiv klimatskih promjena i očuvanju ekosustava koji podržavaju život na Zemlji. Nacionalni parkovi i srodni oblici zaštićenih područja najvažniji su alat za očuvanje prirode od kasnog devetnaestog stoljeća (Gissibl B i dr., 2012). Najposjećeniji su oni u saveznoj državi Kaliforniji: *Yosemite*, *Sequoia*, *Channel Islands* i *Death valley*.

2.6.1. Nacionalni park Yosemite

Prvi put zaštićen 1864. godine, Nacionalni park *Yosemite* najpoznatiji je po svojim slapovima, ali unutar gotovo 1932 km² možete pronaći velike doline, spektakularne livade, divovske sekvoje, golemu pustinju i još mnogo toga. Nacionalni park Yosemite privlači najveću pozornost zahvaljujući brojnim geomorfološkim fenomenima (Curić i dr., 2013). Okružen je s jugoistoka šumom *Sierra*, a na sjeverozapadu nacionalnom šumom Stanislaus. Parkom upravlja Služba nacionalnih parkova i pokriva površinu od 759.620 hektara i nalazi se na području od četiri okruga (Muir J., 2015) - sa središtem *Tuolumne* i *Mariposa*, koji se proteže na sjever i istok do Mono okruga i južno do okruga *Madeira*. Regiju *Yosemite* karakteriziraju granitne stijene i ostaci starijih stijena. Formirane prije otprilike 10 milijuna godina, *Sierra Nevada* je

podignuta i nagnuta kako bi oblikovala svoje jedinstvene padine, povećavajući strminu potoka i riječnih korita, što je dovelo do stvaranja dubokih, uskih kanjona. Prije otprilike milijun godina, ledenjaci su se formirali na većim nadmorskim visinama, koji su se na kraju otopili i pomaknuli prema dolje, oblikujući dolinu u obliku slova U koja danas privlači toliko posjetitelja svojim slikovitim pogledima. *Yosemite* sada privlači oko četiri milijuna posjetitelja svake godine, a većina posjetitelja većinu svog vremena provodi na području od 18 kilometara kvadratnih parka *Yosemite*. Park je postavio rekord po posjećenosti u 2016., premašivši pet milijuna posjetitelja po prvi put u svojoj povijesti. Park je počeo zahtijevati rezervacije za pristup parku tijekom vršnih razdoblja počevši od 2020., kao odgovor na porast posjetitelja. Dolina *Yosemite* predstavlja samo jedan posto površine parka, ali većina posjetitelja dolazi i ostaje ovdje. Pogled na tunel prvi je pogled na dolinu za mnoge posjetitelje i naširoko je fotografiran. *El Capitan*, istaknuta granitna litica koja se uzdiže iznad doline *Yosemite*, jedna je od najpopularnijih destinacija za penjanje na svijetu zbog raznolikog raspona ruta za penjanje uz dostupnost tijekom cijele godine (NPS 2019.). Granitne kupole kao što su *Sentinel Dome* i *Half Dome* uzdižu se na visinu od 1.460 metara iznad dna doline. Park sadrži desetke drugih granitnih kupola. U parku se nalaze tri šumarka drevnih divovskih sekvoja šumarak *Mariposa* s 200 stabala, šumarak *Tuolumne* s 25 stabala i šumarak *Merced* s 20 stabala, ova vrsta ima veći volumen od bilo koje druge i jedna je od najviših i najdugovječnijih stabala.

Slika 3. Nacionalni park *Yosemite*

(Izvor: <https://www.yosemite.com/>, 26.06.2024.)

2.6.2. Nacionalni park Joshua Tree

Nacionalni park *Joshua Tree*, američki nacionalni park u jugoistočnoj Kaliforniji, leži istočno od *San Bernardina* i Los Angelesa te sjeverno od *Palm Springsa*. Obuhvaća raznolike pustinjske ekosustave koji obuhvaćaju konvergenciju pustinja *Mojave* i *Colorado*. Pokrivajući ukupno 795.156 hektara, uključujući 429.690 hektara označene pustinje, park je nazvan po stablu Joshua (*Yucca brevifolia*), vrsti jedinstveno prilagođenoj sušnom okolišu i koja služi kao ključna vrsta unutar ekosustava. Prvobitno proglašen nacionalnim spomenikom 1936., *Joshua Tree* preimenovan je u nacionalni park 1994. nakon donošenja Zakona o zaštiti pustinje u Kaliforniji. Dio pustinje Mojave, karakteriziran višom nadmorskom visinom, primarno je stanište stabla *Joshua*, s vrstama kao što su juka Mojave (*Yucca schidigera*) i grm kreozota (*Larrea tridentata*). Nasuprot tome, dio pustinje Colorado na nižoj nadmorskoj visini podržava grmlje kreozota, ocotillo (*Fouquieria splendens*) i cholla kaktuse (*Cylindropuntia spp.*). Planine *Little San Bernardino* prelaze jugozapadni kraj parka, dodajući njegovu topografsku raznolikost.

Fauna parka uključuje pustinjsku kornjaču (*Gopherus agassizii*), ugroženu vrstu, i ovcu tolstorogu (*Ovis canadensis*), koja se kreće neravnim terenom. Ptičjih vrsta ima u izobilju, a park predstavlja kritično stanište za ugroženu kalifornijsku komarcu (*Polioptila californica*) i ptice selice kao što je zapadni tanager (*Piranga ludoviciana*). Gmazovi kao što su obični chuckwalla (*Sauromalus ater*) i razne vrste guštera bujaju u kamenjarima parka. Prema klasifikaciji A. W. Kuchlera, prirodne biljne zajednice parka uključuju potencijalnu vegetaciju grmlja kreozota s pustinjskim grmljem u većini područja i vegetaciju planinskih šuma Velikog bazena na višim brdima na jugozapadu. Nacionalni park *Joshua Tree* također ima jedinstvene geološke formacije, uključujući izložene granitne monolite i velika polja kamenja, koja su rezultat tektonske aktivnosti i erozije. Dani su obično vedri s manje od 25% vlage. Temperature su najugodnije u proljeće i jesen, s prosječnom najvišom oko 29°C i prosječnom najnižom oko 10°C (NPS, 2024)

Slika 4. Nacionalni Park Joshua Tree (*Yucca Brevifolia*)

(Izvor: <https://www.recreation.gov/>, 26.06.2024.)

Park nudi devet već uspostavljenih kampova, od kojih dva (*Black Rock Campground* i *Cottonwood Campground*) imaju vodu i zahode. Brojne pješačke staze, dostupne iz ovih kampova, omogućuju posjetiteljima da istraže ljepotu parka, s kraćim stazama poput pješačenja od 2 km kroz *Hidden Valley* koje pružaju priliku da dožive krajolik bez odlaska duboko u pustinju. Raznoliki krajolici parka podržavaju značajnu bioraznolikost i nude vitalne mogućnosti istraživanja za razumijevanje pustinskih ekosustava i utjecaja klimatskih promjena. Napori za očuvanje usmjereni su na zaštitu autohtonih vrsta i staništa, ublažavanje utjecaja invazivnih vrsta i promicanje održivog turizma. Kao označeno područje divljine, Nacionalni park *Joshua Tree* služi kao kritično utočište za pustinsku floru i faunu, naglašavajući važnost očuvanja prirodnih krajolika za ekološku ravnotežu i znanstveno istraživanje.

2.6.3. Nacionalni park Sequoia

Park je poznat po svojim divovskim stablima sekvoje, uključujući stablo *general Shermana*, najveće stablo na Zemlji po volumenu. Stablo *general Shermana* raste u Divovskoj šumi, koja sadrži pet od deset najvećih stabala na svijetu. Divovska šuma povezana je autocestom *Generals* s nacionalnim parkom *Kings Canyon* i *General Grant Grove*. Nacionalni park *Sequoia* je američki nacionalni park u južnoj *Sierra Nevada* istočno od *Visalie* u Kaliforniji. Park je osnovan 25. rujna 1890. kako bi zaštitio 404.064 hektara šumovitog planinskog terena. Pokrivajući vertikalni teren od gotovo 4.000 metara, park sadrži najvišu točku u susjednim Sjedinjenim Državama, *Whitney Peak*, na 4.421 metara iznad razine mora (NPS, 2020). Park je južno od Nacionalnog parka *Kings Canyon* i uz njega; oba parka upravljaju nacionalnim

parkovima zajedno kao nacionalni parkovi *Sequoia* i *Kings Canyon*. UNESCO je odredio područja kao rezervat biosfere *Sequoia-Kings Canyon* 1976. *Tokopah Falls* Staza do slapova *Tokopah* počinje odmah preko *Marble Fork Bridgea* u kampu *Lodgepole*. Lagana je jednosmjerna šetnja duž mramornog račva rijeke *Cavea* do impresivnih granitnih stijena i vodopada kanjona *Tokopah*.

Slika 5. NP Sequoia

(Izvor: <http://www.putokaz.me/u-svijetu/1141-nacionalni-park-sekvoja-zemlja-divovskih-stabala-sad>, 26.6.2024.)

Vodopad *Tokopa* visok je 365,8 metara i najimpresivniji je početkom ljeta. Još jedna od mnogih atraktivnosti jest Staza *Sherman Tree Trail* duga 1,2 kilometara, to je asfaltirana staza koja se spušta od parkirališta do podnožja *General Sherman Tree* i vijuga kroz šumu divovskih sekvoja. *Moro Rock* je granitna kupola koja se nalazi u središtu parka, na početku *Moro Creeka*, između divovske šume i livade polumjeseca. Stubište s 351 stepenicom, koje je 1930-ih izgradila tvrtka *Civil Conservation Corp.*, urezano je i izliveno na liticu kako bi se posjetitelji mogli popeti na vrh. Stubište je upisano u Nacionalni registar povijesnih mjesta. Pogled s litice pokriva veći dio parka, uključujući i *Great Western Divide*. Ima nadmorsku visinu od 2050 metara.

2.6.4. Nacionalni park Dolina Smrti (Death Valley)

Zemlja koja je 1993. godine postala Nacionalni spomenik Doline smrti imala je dugu povijest koja je prethodila dolasku prvih Europljana u Novi svijet. Kasnije su kulture u Dolini smrti vidjele izvore sirovina koje su industrijalci mogli mijenjati u industrijskom društvu. Mjesta su bila jednonamjenski rudarski gradovi koji su vidjeli svoj nadolazeći i silazni put.

Nacionalni park Dolina smrti, koji se nalazi u istočnoj Kaliforniji i Nevadi, poznat je po svojim ekstremnim ekološkim uvjetima, a obuhvaća jedno od najtoplijih i najsuših mjesta na Zemlji. Pokrivajući otprilike 13.650 km², park sadrži razne geološke formacije uključujući prostrane slane ravnice, dine, pustinje, doline, kanjone i planinske lance (NPS, 2023). Najniža točka u Sjevernoj Americi, *Badwater Basin*, nalazi se ovdje na 86 metara ispod razine mora (Rothman H., Miller C., 2013). Flora parka uključuje otporne vrste prilagođene sušnim uvjetima, kao što su grm kreozota (*Larrea tridentata*), mesquite (*Prosopis spp.*) i razni kaktusi. Unatoč surovom okolišu, Dolina smrti podržava iznenađujuće raznolik niz faune, uključujući endemske vrste kao što je štene iz Doline smrti (*Cyprinodon salinus*), koje nastanjuje izolirane izvore i močvare. Na višim nadmorskim visinama parka obitava pustinja ovca tolstorog (*Ovis canadensis nelsoni*) i niz vrsta ptica. Dolina Smrti je poznata po tome da je najsuše i najtoplije mjesto u Sjevernoj Americi, te ima najnižu nadmorsku visinu na kontinentu od oko 86 metara ispod razine mora. Dubina i oblik Doline smrti utječu na njene ljetne temperature (Bryan T. Scott, Tucker B., 2009).

Slika 6. Prikaz lokacije Doline Smrti

(Izvor: <https://www.britannica.com/>, 26.06.2024.)

Jedinstvene geološke značajke poput kratera *Ubehebe*, vulkanskog maara i *Racetrack Playa*, poznate po svojim tajanstvenim pokretnim stijenama, pridonose znanstvenom interesu parka. Nacionalni park Dolina smrti nudi neprocjenjive istraživačke mogućnosti za proučavanje pustinjačkih ekosustava, geoloških procesa i klimatskih promjena, uz napore očuvanja usmjerene na zaštitu jedinstvenih krajolika i endemskih vrsta od utjecaja ljudske aktivnosti i promjena okoliša.

2.6.5. Nacionalni park Redwood (Redwood National and State Parks)

Nacionalni i državni parkovi *Redwood* (RNSP) kompleks su jednog nacionalnog parka i tri kalifornijska državna parka koji se nalaze u Sjedinjenim Državama duž obale sjeverne Kalifornije. Kombinirani RNSP uključuje nacionalni park *Redwood*, državni park *Del Norte Coast Redwoods*, državni park *Jedediah Smith Redwoods* i državni park *Prairie Creek Redwoods*. Parkovi od 139 000 hektara (560 km²) čuvaju 45 posto svih preostalih starih obalnih sekvoja. Smještena u okruzima *Del Norte* i *Humboldt*, četiri parka štite ugroženu obalnu sekvoju (*Sequoia sempervirens*)-najvišu, među najstarijim i jednu od najmasovnijih vrsta drveća na Zemlji-koja uspijeva u vlažnim tropskim prašumama. Područje parka vrlo je seizmički aktivno i podložno tsunamiju. Parkovi čuvaju (60 km) netaknute obale, autohtonu floru, faunu, travnjake, kulturne resurse, vodene putove, kao i ugrožene vrste kao što su chinook losos, sjeverna pjegava sova i Stellerov morski lav.

Šuma sekvoje izvorno je pokrivala više od dva milijuna hektara (8100 km²) kalifornijske obale, a područje današnjih parkova ostalo je uglavnom divlje sve do nakon 1850. Zlatna groznica i prateći biznis s drvetom pokrenuli su val europsko-američkih aktivnosti, potiskujući Indijance u stranu i opskrbljujući drvetom zapadnu obalu. Uslijedila su desetljeća neograničene sječe, praćena gorljivim naporima za očuvanje. Dvadesetih godina prošlog stoljeća Liga za spas sekvoja pomogla je u osnivanju državnih parkova *Prairie Creek*, *Del Norte Coast* i *Jedediah Smith Redwoods*. Nakon lobiranja lige i *Sierra Cluba*, Kongres je 1968. stvorio Nacionalni park *Redwood* i proširio ga 1978. Godine 1994. Služba nacionalnih parkova (NPS, 2020) i Kalifornijski odjel za parkove i rekreaciju spojili su Nacionalni park *Redwood* s trima susjednim državama

Redwood Parkovi su spojeni u jednu administrativnu jedinicu. Trenutno upravljanje RNSP-om nastoji zaštititi i vratiti obalne sekvoje u stanje prije 1850. godine, uključujući kontrolirano spaljivanje. Kao priznanje za rijetke ekosustave i kulturnu povijest pronađenu u parkovima, Ujedinjeni narodi su ih 1980. proglasili mjestom svjetske baštine. 2023. lokalna su plemena proglasila lokalno područje čuvara mora koje štiti područje parka, obalu i obalne vode. Ulaz u park je besplatan, osim uz posebne dozvole, a posjetitelji mogu kampirati, planinariti, voziti bicikl i voziti se po 320 km staza parka.

Slika 7. Prikaz Redwood šume

(Izvor: <https://www.nationalgeographic.com/>, 26.06.2024.)

2.6.6. Nacionalni park Lassen Volcanic

Vulkanski nacionalni park *Lassen*, smješten u sjeveroistočnoj Kaliforniji, jedinstveno je odredište koje nudi bogatu kombinaciju geoloških čuda, raznolikih ekosustava i raznih rekreacijskih mogućnosti. Ovaj nacionalni park, nazvan po *Lassen Peaku*, jednom od najvećih vulkana s kupolastim vrhom na svijetu, utočište je za entuzijaste prirode, i ljubitelje geologije. Od svojih vulkanskih krajolika i hidrotermalnih karakteristika do bujnih šuma i jezera, Vulkanski nacionalni park *Lassen* predstavlja mikrokozmos prirodne ljepote i znanstvenih intriga. NP Lassen prostire se na približno 430 km² i nalazi se unutar *Cascade Range*, glavnog planinskog lanca zapadne Sjeverne Amerike. Središnji dio parka, *Lassen Peak*, nalazi se na 3187 metara i dio je *Cascade Volcanic Arc*, koji se proteže od južne Britanske Kolumbije preko *Washingtona*, Oregon, i do sjeverne Kalifornije. Posljednja velika erupcija vrha *Lassen Peak* dogodila se između 1914. i 1917., što ga čini jednom od najnovijih vulkanskih erupcija u kontinentalnim Sjedinjenim Državama prije planine *St. Helens* 1980. godine. Park također sadrži sve četiri vrste vulkana: štitaste, kupolaste, pepeljaste stošce i stratovulkan, nudeći sveobuhvatan prikaz vulkanske aktivnosti. Jedan od najfascinantnijih aspekata Vulkanskog nacionalnog parka Lassen je niz hidrotermalnih karakteristika, koje uključuju kipuće izvore, fumarole, blatne posude i parne otvore. Najpoznatije hidrotermalno područje, *Bumpass Hell*, prostire se na 16 hektara i sadrži kipuće izvore i fumarole, s temperaturama koje prelaze 150 stupnjeva Celzijusa (NPS, 2024). Ova geotermalna aktivnost vidljiv je podsjetnik na temeljne vulkanske sile koje oblikuju krajolik. Ostala značajna hidrotermalna područja uključuju *Sulphur Works*, *Little Hot Springs Valley* i *Devils Kitchen*, od kojih svako pruža jedinstven uvid u dinamične geološke procese na djelu. Raznoliki ekosustavi parka podržavaju bogatu

raznolikost biljnog i životinjskog svijeta, što ga čini glavnim mjestom za biološku raznolikost. U nižim uzvisinama dominiraju mješovite crnogorične šume s vrstama kao što su ponderosa bor, šećerni bor i bijela jela. Kako se nadmorska visina povećava, te šume prelaze u subalpsko i alpsko okruženje, koje karakteriziraju crvena jela, planinska kukuta i bor bijela kora. Livade i močvare parka tijekom ljetnih mjeseci obasjaju se živopisnim prikazom poljskog cvijeća.

Vulkanski nacionalni park Lassen također je dom raznim divljim životinjama, uključujući crne medvjede, jelene, planinske lavove i brojne manje sisavce. Promatrači ptica mogu uživati u promatranju vrsta poput planinske plave ptice, Clarkovog orašara te raznih vrsta jastrebova i orlova. Jezera i potoke parka naseljava nekoliko vrsta riba, uključujući kalifornijsku i potočnu pastrvu, zbog čega je ribolov popularna aktivnost. Nacionalni park Lassen nudi širok raspon rekreacijskih aktivnosti koje zadovoljavaju posjetitelje svih interesa i razina vještina. Pješačenje je jedna od najpopularnijih aktivnosti, s više od 240 kilometara staza u rasponu od laganih šetnji do izazovnih ruta u prirodi. Staza vrha Lassen nezaobilazna je za mnoge posjetitelje, pružajući naporno, ali vrijedno pješačenje do vrha, gdje se pruža panoramski pogled na okolni krajolik. Osim planinarenja, park nudi mogućnosti za kampiranje, ribolov, vožnju čamcem i promatranje divljih životinja. Jezero Manzanita omiljeno je mjesto za vožnju kajakom i kanuom, a njegove mirne vode odražavaju zapanjujuću pozadinu vrha Lassen. Tijekom zimskih mjeseci, park se pretvara u snježnu zemlju čudesa, privlačeći posjetitelje za hodanje po snijegu, skijaško trčanje i skijanje u prirodi. Park je dobro opremljen sadržajima za posjetitelje, uključujući centar za posjetitelje *Kohm Yah-mah-nee*, koji nudi obrazovne izložbe, suvenirnicu i kafić. Muzej Loomis, smješten u blizini jezera Manzanita, nudi dodatne izložbe i interpretativne programe o prirodnoj i kulturnoj povijesti parka.

Očuvanje je ključni fokus upravljanja parkom, s naporima usmjerenim na očuvanje osjetljivih ekosustava i geoloških obilježja. Status parka kao zaštićenog područja osigurava očuvanje njegovih jedinstvenih krajolika i bioraznolikosti za buduće generacije. Tekuća znanstvena istraživanja i praćenje pomažu u izradi strategija očuvanja i poboljšavaju naše razumijevanje dinamičnog okoliša parka. Vulkanski nacionalni park *Lassen* izvanredna je destinacija koja nudi jedinstvenu mješavinu geoloških čuda, raznolikih ekosustava i mnoštvo mogućnosti za rekreaciju. Njegovi vulkanski krajolici, hidrotermalne karakteristike i bogata bioraznolikost čine ga obaveznim posjetom za svakoga tko se zanima za svijet prirode.

2.6.7. Nacionalni Park Pinnacles

Nacionalni park *Pinnacles*, smješten u središnjoj Kaliforniji, zadivljujuća je mješavina geoloških čuda, bogate biološke raznolikosti i jedinstvenih ekosustava. Posjetiteljima nudi niz aktivnosti na otvorenom, što ga čini glavnim odredištem za ljubitelje prirode i one koji traže avanturu. Nacionalni park *Pinnacles* prostire se na približno 26.000 hektara unutar planina Gabilan, oko 128 km jugoistočno od *San Josea*. Park je podijeljen na istočni i zapadni dio, povezan stazama, ali odvojen neravnim terenom. Krajolik je karakteriziran dramatičnim formacijama stijena, talasnim špiljama i raznolikim staništima. Topografija parka rezultat je drevne vulkanske aktivnosti koja se dogodila prije 23 milijuna godina, nakon čega su uslijedili tektonski pokreti duž rasjeda *San Andreas*, koji su prenijeli ove formacije više od 320 km od izvorne lokacije (NPS, 2023).

Same *Pinnacles* su formacije stijena nalik na tornjeve koje se naglo uzdižu iz okolnih brda prekrivenih kaparima. Ove geološke strukture ostaci su vulkana *Neenach*, a svoje jedinstvene oblike duguju milijunima godina erozije i seizmičke aktivnosti. Park također uključuje valovita brda, duboke kanjone i šumarke, nudeći niz mikrostaništa koja podržavaju raznoliku floru i faunu. Nacionalni park *Pinnacles* poznat je po mogućnostima za planinarenje. Park se može pohvaliti s više od 48 km staza, od laganih šetnji do napornih planinarenja. Jedna od najpopularnijih staza je Staza visokih vrhova, koja planinarima pruža prekrasan pogled na formacije *Pinnaclesa* i okolni krajolik. Staza uključuje strme i uske prolaze, koji zahtijevaju malo penjanja, što dodatno povećava avanturu. Za one koji traže manje izazovna planinarenja, staze *Bear Gulch* i *Balconies* nude pristup talasnim špiljama u parku, koje čine velike gromade koje stvaraju prolaze. Penjanje po stijenama još je jedna glavna atrakcija za posjetitelje. Jedinstvene geološke značajke parka stvaraju izvrsne uvjete za penjanje, s rutama pogodnim i za početnike i za iskusne penjače. Vulkanska stijena *Pinnaclesa* predstavlja mješavinu litica, pukotina i gromada, što ga čini svestranim odredištem za penjanje. Promatranje divljih životinja značajan je aspekt iskustva *Pinnaclesa*. Park je dom ugroženog kalifornijskog kondora, a pokušaji ponovnog uvođenja ovih veličanstvenih ptica bili su uspješni. Promatrači ptica također mogu uočiti vrste kao što su prerijski sokol, suri orao i razne ptice pjevice. Raznolika staništa parka podržavaju sisavce poput risova, lisica i šišmiša, kao i čitav niz gmazova i vodozemaca. Kampiranje je dostupno u kampu *Pinnacles*, koji se nalazi na istočnoj strani parka. Kamp nudi šatorsko i grupno kampiranje, kao i mjesta za kamp prikolice s električnim priključcima. Pruža savršenu bazu za istraživanje staza i špilja parka, sa sadržajima koji uključuju bazen, tuševе i trgovinu mješovitom robom. NP *Pinnacles* nije samo rekreacijsko utočište; također igra ključnu

ulogu u očuvanju. Upravljanje parkom usmjereno je na očuvanje jedinstvenih ekosustava i zaštitu ugroženih vrsta. Posebno su vrijedni pažnje napori u praćenju i podršci populacije kalifornijskih kondora. Kondori su opremljeni radio odašiljačima za praćenje njihovog kretanja i osiguravanje njihove sigurnosti. U tijeku su projekti obnove staništa kako bi se održao prirodni krajolik i promicala biološka raznolikost. Posjetiteljima su dostupni edukativni programi i vođeni obilasci koji naglašavaju važnost očuvanja i prirodne povijesti parka. Ovi programi imaju za cilj poticanje dubljeg razumijevanja i uvažavanja jedinstvenog okoliša parka.

Slika 8. Nacionalni park Pinnacles

(Izvor: <https://www.readysetpto.com/>, 26.06.2024.)

Nacionalni park Pinnacles dragulj je unutar sustava nacionalnih parkova Kalifornije, koji nudi bogatu mješavinu geoloških čuda, raznolikih ekosustava i raznih rekreacijskih aktivnosti. Od planinarenja i penjanja po stijenama do promatranja divljih životinja i kampiranja, park posjetiteljima nudi brojne načine povezivanja s prirodom. Njegov jedinstveni krajolik, oblikovan vulkanskom aktivnošću i tektonskim silama, stvara zapanjujuću pozadinu za istraživanje i avanturu. Kao značajno mjesto za očuvanje napora, posebno za kalifornijski kondor, Nacionalni park *Pinnacles* također naglašava važnost očuvanja naše prirodne baštine za buduće generacije.

2.6.8. Nacionalni park Kings Canyon

Nacionalni park *Kings Canyon*, smješten u južnom planinskom lancu *Sierra Nevada* u Kaliforniji, prekrasan je spoj visokih granitnih stijena, bujnih dolina i drevnih šuma. Osnovan 1940. godine, park pokriva više od 461.901 hektara. Nacionalni park *Kings Canyon*

karakterizira raznolika topografija, koja uključuje neke od najdubljih kanjona u Sjevernoj Americi, visoke planinske vrhove i prostrane šumarke divovskih sekvoja. Park je podijeljen u dva glavna dijela: područje *General Grant Grove*, poznato po svojim drevnim stablima sekvoje, i područje *Cedar Grove*, koje obuhvaća sam zapanjujući *Kings Canyon*.

Kings Canyon, isklesan od strane ledenjaka i južnog račvanja rijeke *Kings*, ponire više od 2,4 km od svog ruba do dna doline, što ga čini jednim od najdubljih kanjona u Sjedinjenim Državama. Ova dramatična promjena visine stvara različita staništa, od hrastovih šuma na nižim nadmorskim visinama do alpskih livada i krševitih vrhova, uključujući najvišu točku parka, *North Palisade*, koja se nalazi na 4,3 km. Geološka povijest parka duboko je isprepletana s onom *Sierra Nevade*, planinskog lanca formiranog izdizanjem i naknadnom erozijom granita. Ledenjačka aktivnost tijekom posljednjeg ledenog doba dodatno je isklesala krajolik, ostavljajući za sobom doline u obliku slova U, polirane granitne kupole i niz morena i ledenjačkih jezera. Nacionalni park *Kings Canyon* nudi širok raspon rekreacijskih aktivnosti, privlačeći ljubitelje boravka na otvorenom tijekom cijele godine (NPS, 2024). Planinarenje je jedna od najpopularnijih aktivnosti, sa stazama koje variraju od laganih šetnji do napornih ruta u prirodi. *Rae Lakes Loop* poznata je staza duga 65 km koja planinare vodi kroz neke od najslikovitijih dijelova *Sierra Nevade*, uključujući alpska jezera, visoke prijevoje i bujne livade. Kraća staza *Zumwalt Meadow Loop* nudi pristupačniju opciju, pružajući zapanjujući pogled na visoke litice i zelene livade *Kings Canyon*. *General Grant Grove* dom je nekih od najvećih i najstarijih stabala na svijetu, uključujući *General Grant Tree*, koje je drugo najveće stablo na Zemlji po volumenu. Ovo područje je lako dostupno i uključuje nekoliko kratkih staza koje posjetiteljima omogućuju da izbliza dožive veličanstvenost divovskih sekvoja.

Kampiranje je još jedna glavna atrakcija za posjetitelje. Park ima nekoliko kampova, uključujući popularno područje *Cedar Grove*, koje omogućuje pristup rijeci *Kings* i brojnim pješačkim stazama. Divljina *John Muir* i divljina *Sequoia-Kings Canyon* nude opsežne mogućnosti kampiranja u prirodi za one koji traže samoću i avanturu u netaknutoj prirodi. Ribolov je dopušten u rijekama i potocima parka, a *Kings River* je glavno mjesto za ribolov pastrve. Vode parka također nude mogućnosti za vožnju kajakom i rafting, osobito tijekom proljetnog topljenja kada su vodostaji viši. Promatranje divljih životinja ključna je atrakcija, s raznolikim staništima parka koje podržavaju razne vrste. Posjetitelji mogu uočiti crne medvjede, jelene i svisce, kao i brojne vrste ptica, uključujući i planinsku plavu pticu. Viša uzvišenja parka dom su ugrožene ovce *bighorn* iz *Sierra Nevade*. Nacionalni park *Kings Canyon* ključno je mjesto za očuvanje, usredotočeno na očuvanje jedinstvenih ekosustava i

zaštitu ugroženih vrsta. Napori uključuju praćenje i održavanje zdravlja nasada divovskih sekvoja, koji su osjetljivi na promjene klime i požara. Kontrolirana paljenja i druge prakse gospodarenja šumama koriste se kako bi se smanjio rizik od katastrofalnih šumskih požara i promicao rast mladih sekvoja. Park također sudjeluje u širim inicijativama očuvanja čiji je cilj zaštita bioraznolikosti *Sierra Nevade*. Ti napori uključuju projekte obnove staništa, kontrolu invazivnih vrsta i programe praćenja divljih životinja. Dostupni su edukativni programi i obilasci s vodičem kako bi se posjetitelje informiralo o važnosti očuvanja i prirodne povijesti parka.

Nacionalni park *Kings Canyon* nudi izvanredan niz krajolika i aktivnosti na otvorenom. Od dubina *Kings Canyon*a do visokih divovskih sekvoja *Grant Grove*a, park pruža brojne mogućnosti za istraživanje i avanturu. Njegova raznolika staništa i geologija stvaraju mjesto za razne rekreacijske aktivnosti.

Slika 9. Nacionalni park Kings Canyon

(Izvor: <https://peakvisor.com/>, 26.6.2024.)

2.6.9. Nacionalni park Channel Islands

Nacionalni park *Channel Islands*, smješten uz obalu južne Kalifornije, arhipelag je koji nudi jedinstvenu mješavinu prirodne ljepote, bogate biološke raznolikosti i fascinantne

povijesti. Sastoji se od pet do osam Kanalskih otoka – *San Miguel, Santa Rosa, Santa Cruz, Anacapa i Santa Barbara* – park je utočište za entuzijaste i ljubitelje prirode. Nacionalni park *Channel Islands* prostire se na gotovo 250.000 hektara, uključujući kopno i okolna morska okruženja. Otoci se nalaze u Tihom oceanu, u rasponu od 17 do 112 km od obale kopna. Zemljopis parka karakteriziraju litice, pješčane plaže, obalno grmlje kadulje, kapar i jedinstvena otočna flora i fauna (NPS,2023). Geološka povijest otoka seže milijunima godina unatrag, a tektonska aktivnost uvjetovala je njihov nastanak.

Izolacija otoka dovela je do evolucije brojnih endemskih vrsta, zbog čega su dobili nadimak „sjevernoamerički Galapagos“. Ova izolacija također znači da su ekosustavi posebno osjetljivi i zahtijevaju pažljivo upravljanje i očuvanje. Nacionalni park *Channel Islands* nudi mnoštvo rekreacijskih aktivnosti, pružajući posjetiteljima priliku da istražuju njegova prirodna čuda kako na kopnu tako i u okolnim vodama. Aktivnosti su planinarenje, kampiranje, ronjenje, vožnja kajakom, ronjenje i vožnja čamcem. Značajni naponi za očuvanje uključuju uklanjanje alohtonih vrsta, obnovu staništa i ponovno uvođenje autohtonih vrsta. Oporavak otočke lisice, koja je bila na rubu izumiranja zbog grabežljivaca alohtonih surih orlova, zapažena je priča o uspjehu. Služba za nacionalne parkove, u suradnji s drugim agencijama i organizacijama, nastavlja raditi na očuvanju prirodnih i kulturnih bogatstava otoka.

NP *Channel Islands* predstavlja osebujno ekološko i geološko središte, integrirajući neusporedivu prirodnu estetiku s iznimnom bioraznolikošću i mogućnostima za istraživanje. Raznovrsni teren parka obuhvaća litice, netaknute pješčane plaže i bujne podvodne šume algi, što omogućuje niz aktivnosti kao što su planinarenje, vožnja kajakom, ronjenje i promatranje divljih životinja. Ovaj izolirani ekosustav njegovao je evoluciju brojnih endemskih vrsta, naglašavajući imperativ kontinuiranih napora za očuvanje. Nacionalni park *Channel Islands* služi kao ključno utočište divljih životinja.

3. ANTROPOGENA ATRAKCIJSKA OSNOVA

Antropogene turističke atrakcije važan su element i bitan segment turističke industrije koji potiče interes za putovanja i osigurava zadovoljstvo posjetitelja. Što je više antropogenih atrakcija na određenom području, to je veća potražnja za turističkim uslugama. Antropogene atrakcije karakterizira činjenica da potražnja za njima ovisi o inovativnosti i poduzetnosti pružatelja usluga.

Antropogene atraktivnosti koje čine Kaliforniju izuzetno privlačnom turistima su izuzetno raznolike, obuhvaćajući ikonične mostove poput *Golden Gatea*, svjetski poznate muzeje kao što su *Getty Museum* i Muzej suvremene umjetnosti u *Los Angelesu*, te atrakcije kao zvjezdarnica *Griffith* i *Hearst Castle*. Kalifornija sama po sebi obiluje raznolikim i jedinstvenim antropogenim i prirodnim atrakcijama koje čine ovu državu neodoljivom destinacijom za posjetitelje širom svijeta. Turistička atrakcija koja zbog bogate prirodne resursne osnove oplemenjuje prostor ili ona koja je stvorena ljudskim djelovanjem postaje globalno prepoznatljiva aktivnostima dionika destinacije (Gržinić, 2020). U nastavku rada fokusirat ću se na nekoliko odabranih antropogenih atraktivnosti te ću izdvojiti neke od brojnih manifestacija koje se odvijaju u Kaliforniji te obogaćuju turističku ponudu Kalifornije

3.1. Kulturno - povijesna baština

Kalifornija se može pohvaliti bogatom i raznolikom kulturnom baštinom koju oblikuju njezina povijest, demografija i kulturne zajednice. Od domorodačkih naroda koji nastanjuju tu regiju tisućama godina do valova imigranata iz cijeloga svijeta, kalifornijski kulturni elementi su višestruki. Država je dom brojnim kulturnim atrakcijama, muzejima, festivalima i povijesnim mjestima koja slave njezin indijanski, latinoamerički, azijski, europski i afrički utjecaj. Bilo da istražujete misije duž *El Camino Reala*, doživljavate živopisne umjetničke scene u gradovima poput *San Francisca* i *Los Angelesa* ili sudjelujete u kulturnim festivalima koji ističu tradicije iz cijelog svijeta, Kalifornija nudi dinamičnu mješavinu baštine koja odražava njezin jedinstveni identitet i globalne veze. Svjetska baština je oznaka za mjesta na Zemlji koja su od izuzetne univerzalne vrijednosti za čovječanstva (UNESCO, 2024).

U nastavku rada bit će prikazana tablica koja opisuje kulturnu i povijesnu baštinu Kalifornije, obuhvaćajući lokacije koje su zabilježene u UNESCO-vu listu.

UNESCO	Lokacija	Opis
Redwood National and State Parks	Kalifornija, uzduž obale sjeverne Kalifornije	Velike obalne sekvoje, najviša stabla na svijetu.
Nacionalni park Yosemite	Sierra Nevada	Nacionalni park s granitnim liticama, slapovima.
Arhitektura Franka Lloyd Wrighta iz 20. stoljeća	Stotinjak građevina u Državi kaliforniji	Moderna arhitektonska inovacija prirodnog integriranja.
California Current Conservation Complex	Uzduž obale Kalifornije	Područje važno za očuvanje morske biološke raznolikosti.
Dolina smrti (Death Valley)	Istočna Kalifornija, Regija Inyo i San Bernardino	Pustinja sa ekstremnim temperaturama.

Tablica 1.: UNESCO lokacije u Kaliforniji

(Izvor: Prema mrežnoj stranici UNESCO izradio autor)

3.1.1. Most Golden Gate (Golden Gate Bridge)

Golden Gate most je pravo arhitektonsko čudo i osmi je najveći most na svijetu. Ime je dobio po tjesnacu Golden Gate dugom 4,8 km koji povezuje Tihi ocean sa zaljevom *San Francisca* i jedna je od znamenitosti *San Francisca* i Sjedinjenih Država. Gradnja ovog veličanstvenog mosta započela je 1933. Nakon četiri i pol godine izgradnje bio je najduži viseći most na svijetu. Jedan je od najvećih simbola *San Francisca* i Kalifornije te jedan od najatraktivnijih i najviše posjećenih mostova na svijetu. Prije izgradnje mosta, iz okruga Marin u San Francisco su prolazili mali brodovi, a od 1820. trajekti. Ogromni trajekti svakodnevno su prevozili putnike i automobile i postali su vrlo važni za gospodarstvo ovog dijela SAD-a i Kalifornije. Prijelaz s jedne strane na drugu je trajao oko 20 minuta, a cijena je bila samo 1 dolar po vozilu. Naravno, ideja o povezivanju dvaju dijelova mostom polako se počela prihvaćati, no realizaciju ove ideje odgađali su stručnjaci koji nisu preporučili izgradnju mosta na tom mjestu, a čak su to nazvali nemogućim zbog duljine tjesnaca. i morske dubine. Glavni inženjer odgovoran za projektiranje i izgradnju mosta je Strauss, no kako on nema iskustva u

projektiranju visećih mostova, čast projektiranja *Golden Gatea* pripada Leonu Mosesu, koji je projektirao i poznati *Manhattan Bridge* u New Yorku. Stupovi ovog impresivnog mosta uzdižu se na visinu od 227,4 metra, dok most visi na sajlama promjera do 93 centimetra, koji su napravljeni kao snop od 27.572 čelične žice. Zbog svoje snage ne mogu ga ugroziti vrlo loši vremenski uvjeti. Ukupna dužina mosta je 2737,4 metra, a danas preko njega dnevno prelazi više od 100.000 vozila. Most ima ukupno 6 traka koji povezuju gradove *San Francisco* i *Marin County*.

Slika 10. Most *Golden Gate*

(Izvor: <https://www.sftravel.com/>, 26.06.2024.)

Od dana izgradnje do danas ovaj je most zatvoren samo 3 puta. Osim što je jedan od najvažnijih mostova u Sjedinjenim Državama i vrlo važna turistička atrakcija, ovo mjesto je nažalost popularno među samoubojicama, odnosno najpopularnije mjesto za samoubojstvo na svijetu. Nalazi se 75 metara od mosta do mora, trajanje pada je samo nekoliko sekundi, a brzina pada je 122 km/h. Kako bi pomogle potencijalnim samoubojicama i spriječile ih da planiraju zavjeru, lokalne vlasti postavile su znakove i telefonske govornice na mostu koje možete nazvati i dobiti pomoć u bilo kojem trenutku. Procjenjuje se da je do sada više od 1500 ljudi skočilo u smrt s ovog mosta.

3.1.2. Zvezdarnica Griffith (Griffith Observatory)

Od Griffithove ostavštine 1919. do posvećenja Zvezdarnice 14. svibnja 1935., priča se prebacuje na astronome, arhitekte i javne vođe koji su njegovu viziju pretvorili u stvarnost. Od 1935. do 2002. Zvezdarnica je primila 70 milijuna posjetitelja i postala svjetski lider u javnoj

astronomiji, što je priča ispričana u kontekstu četiri direktora zgrade (*Griffith Observatroy*, 2024). *Griffith Observatory*, smješten na južnom obronku planine *Hollywood* u Los Angelesu, poznata je institucija čija je reputacija izgrađena na značajnom doprinosu astronomiji i javnom obrazovanju. Od svojeg otvaranja 1935. godine, zvjezdarnica je služila kao centar za znanstvena istraživanja i javnu edukaciju. Njena prepoznatljiva arhitektura u stilu Art Decoa, dizajnirana od strane Johna C. Austina i Fredericka M. Ashleyja. Unutar zvjezdarnice posjetitelji otkrivaju bogatstvo edukativnih izložbi, interaktivnih prikaza i najsuvremenijih teleskopa. Zvjezdarnica posjeduje Zeiss refraktorski teleskop promjera 12 inča, koji omogućuje jasno promatranje nebeskih objekata, te solarni teleskop za promatranje Sunca.

Slika 10. Park i Zvjezdarnica *Griffith*

(Izvor: <https://metrolinktrains.com/>, 26.06.2024.)

3.1.3. California State Capitol Museum

Rimsko-Korintski državni kapitol sa zlatnom kupolom (izgrađen 1860.–74.), u srcu grada, okružen je s 15 hektara parka i uključuje muzej. (Britannica, 2024.) *California State Capitol Museum*, smješten u Sacramento, služi kao kulturno i povijesno središte unutar kulturne državne zgrade Kapitola. Ovaj muzej posjetiteljima pruža sveobuhvatan uvid u bogatu povijest, političku evoluciju i kulturnu baštinu Kalifornije. U samoj zgradi Kapitola, arhitektonskom raritetu neoklasicističkog stila, nalaze se i muzej i radni uredi državnog zakonodavstva. Unutar muzeja posjetitelji mogu istražiti niz izložaka koji prikazuju povijesne artefakte, dokumente i umjetnine koji ističu značajne trenutke i figure iz prošlosti Kalifornije. Ključni izložci uključuju one usmjerene na kalifornijsku zlatnu groznicu, razvoj transkontinentalne željeznice i ključne

pokrete poput borbe za građanska prava. Muzej također sadrži obnovljene povijesne prostorije, uključujući ured guvernera i zakonodavne komore, koje nude uvid u političke procese i povijest države.

Slika 12. California State Capitol Museum

(Izvor: <https://www.california.com/>, 26.06.2024.)

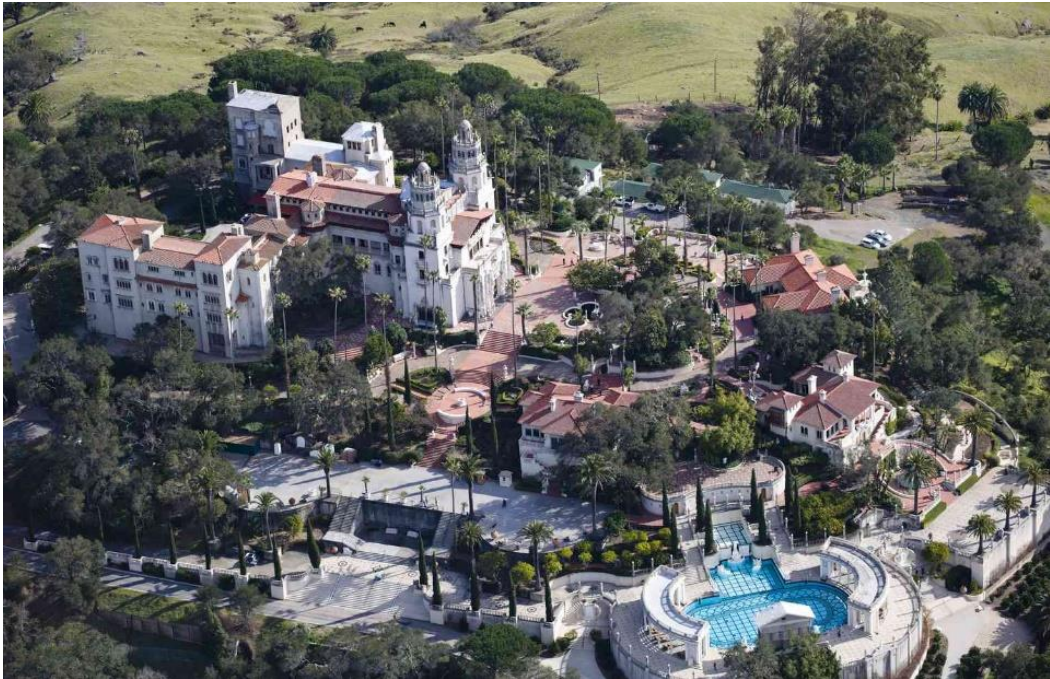
Muzej je domaćin obrazovnih programa i događanja čiji je cilj pružiti dublje razumijevanje zakonodavne povijesti Kalifornije i njezinog utjecaja na razvoj države. Kalifornijski državni kapitolški muzej ne samo da čuva bogatu državnu baštinu, već služi i kao obrazovni izvor za posjetitelje svih dobi.

3.1.4. Dvorac Hearst (Hearst Castle)

Dvorac Hearst, glavna rezidencija imanja u San Simeonu u Kaliforniji, koje je izvorno pripadalo Williamu Randolphu Hearstu. Vilu u mediteranskom stilu dizajnirala je Julia Morgan 1919.–1947., a poznata je po svojoj raskoši.

Od 1958. godine dvorac i imanje dio su državnog povijesnog spomenika Hearst San Simeon (Britannica, 2023). Dvorac Hearst također zvan *La Casa Grande*, dizajniran u stilu mediteranskog preporoda, a njegovo pročelje sugerira španjolsku katedralu sa svojim zvonnicima i raskošnim ukrasima. Glavni ulaz flankiran je reljefima vitezova, a niši iznad masivnih vrata nalazi se skulptura Marije koja drži malog Isusa (Britannica, 2023). Kompleks obuhvaća površinu od 127 hektara i poznat je po svojoj eklektičnoj mješavini arhitektonskih stilova, inspiriranih europskim srednjovjekovnim i renesansnim dvorcima. Unutrašnjost dvorca bogato je ukrašena rijetkim antikvitetima, umjetničkim djelima i tapiserijama, koje je Hearst prikupio tijekom svojih putovanja po svijetu. Među najpoznatijim dijelovima Dvorca Hearst su

unutarnji bazen *Neptune Pool*, okružen klasičnim grčkim kipovima, te zatvoreni Rimsky bazen s detaljima u zlatnim mozaicima.

Slika 13. Kompleks dvorca Hearst

(Izvor: <https://www.tripsavvy.com/>, 26.06.2024.)

Danas je *Hearst Castle* otvoren za javnost kao povijesni muzej, privlačeći posjetitelje iz cijelog svijeta koji dolaze istraživati njegovu bogatu povijest i arhitektonske ljepote. Muzej nudi raznovrsne ture koje pružaju uvid u život Williama Randolpha Hearsta, povijest gradnje dvorca i kulturnu važnost ovog jedinstvenog povijesnog lokaliteta. Hearst Castle predstavlja značajan dio kalifornijske kulturne baštine i simbolizira razdoblje američkog luksuza (Britannica, 2024).

3.2. Muzeji

Muzeji su važne kulturne institucije koje čuvaju, interpretiraju i izlažu materijalnu i nematerijalnu baštinu čovječanstva i prirodnog svijeta. Oni igraju ključnu ulogu u obrazovanju, istraživanju i očuvanju kulture, pružajući javnosti priliku za učenje i inspiraciju kroz raznolike zbirke i izložbe. Različite vrste muzeja, uključujući povijesne, umjetničke, prirodoslovne, znanstvene i kulturne muzeje, omogućuju posjetiteljima da istražuju sve od umjetničkih remek-djela i znanstvenih dostignuća do prirodnih fenomena i kulturnih tradicija. Kroz obrazovne programe, interaktivne izložbe i posebne događaje, muzeji angažiraju posjetitelje svih dobnih

skupina, promičući znanje i razumijevanje te očuvanje bogatstva ljudskog naslijeđa za buduće generacije.

3.2.1. Muzej Getty (Getty Museum)

Muzej J. Paula Gettyja, muzej i istraživački centar koji je osnovao naftni tajkun J. Paul Getty kao dom za svoje zbirke umjetnina. Sastoji se od dvije lokacije u Los Angelesu: Getty Villa i Getty Center.

U prvom se nalazi kolekcija antikviteta, dok u drugom izlaže europska umjetnost i međunarodna fotografija. Osim izložbenih aktivnosti, Getty Muzej je poznat po svojoj ulozi u edukaciji i konzervaciji. *Getty Conservation Institute* i *Getty Research Institute* provode pionirska istraživanja u području umjetničke konzervacije, povijesti umjetnosti i kulturne baštine. Edukativni programi muzeja uključuju radionice, predavanja i publikacije koje promiču razumijevanje i očuvanje umjetničkih djela. Getty Muzej, sa svojim sveobuhvatnim pristupom umjetnosti, znanosti i obrazovanju, predstavlja ključnu instituciju za istraživanje i očuvanje kulturne baštine, te služi kao važan resurs za znanstvenike, studente i širu javnost. Getty Muzej nudi niz zanimljivosti koje privlače posjetitelje iz cijelog svijeta. Arhitektura Getty Centra, koju je dizajnirao Richard Meier, ističe se modernističkim stilom s bijelim travertinskim kamenjem i panoramskim pogledima na Los Angeles.

Sama zgrada predstavlja umjetničko djelo, smješteno na vrhu brda s prekrasnim vrtovima i reflektirajućim bazenima. Unutrašnjost muzeja obuhvaća impresivnu zbirku europske umjetnosti, uključujući djela Van Gogha, Rembrandta i Titiana. Osim stalnih zbirki, muzej organizira privremene izložbe koje istražuju razne aspekte kulture (Britannica, 2024)

3.2.2. Muzej umjetnosti okruga Los Angeles (Los Angeles County Museum of Art)

Los Angeles County Museum of Art (LACMA) jedan je od najvažnijih i najvećih muzeja umjetnosti na zapadnoj obali Sjedinjenih Američkih Država. Smješten u centru Los Angelesa, LACMA se proteže na površini od 20 hektara unutar Parka Hancock. Osnovan 1961. godine, muzej je postao središnje mjesto za ljubitelje umjetnosti, znanstvenike i turiste, nudeći bogatu zbirku koja obuhvaća više od 150.000 umjetničkih djela iz različitih kultura i povijesnih razdoblja.

Jedna od glavnih atrakcija LACMA-e je njegova raznolika zbirka koja obuhvaća sve od drevnih artefakata do suvremene umjetnosti. Muzej je poznat po svojim opsežnim zbirkama američke, latinoameričke, azijske, islamske i europske umjetnosti. Izloženi su radovi mnogih poznatih umjetnika kao što su Rembrandt, Monet, Picasso, Warhol i Rivera. Osim slikarstva, zbirka uključuje skulpture, fotografije, tekstile i dekorativnu umjetnost. Također je poznat po svojoj arhitekturi. Muzej se sastoji od nekoliko zgrada koje su dizajnirali poznati arhitekti, uključujući Renza Piana i Brucea Goffa. Jedan od najpoznatijih dijelova kompleksa je skulptura "*Urban Light*" Chrisa Burdena, koja se nalazi ispred glavne zgrade. Ova instalacija, sastavljena od 202 obnovljena ulična svjetiljka iz 1920-ih i 1930-ih, postala je ikonični simbol muzeja i omiljeno mjesto za fotografiranje posjetitelja. Pored stalnih zbirki, LACMA organizira brojne privremene izložbe koje istražuju specifične teme ili predstavljaju radove suvremenih umjetnika. Ove izložbe često privlače međunarodnu pažnju i omogućuju posjetiteljima da se upoznaju s najnovijim trendovima u umjetnosti. Muzej također surađuje s drugim svjetskim institucijama, omogućujući razmjenu umjetnina i kulturnih programa. LACMA je angažiran u obrazovanju i zajednici kroz razne programe i aktivnosti. Muzej nudi radionice, predavanja, filmske projekcije i glazbene koncerte, omogućujući posjetiteljima svih dobnih skupina da se uključe u umjetnost na različite načine.

Edukativni programi za škole i obitelji posebno su važan dio muzejske misije, pomažući u poticanju interesa za umjetnost među mladima. Jedan od važnih aspekata LACMA-e je njegova posvećenost konzervaciji i istraživanju. Muzejski konzervatori rade na očuvanju umjetnina, dok znanstvenici istražuju povijest i kontekst umjetničkih djela. Ova istraživanja često rezultiraju publikacijama i izložbama koje produbljuju razumijevanje umjetnosti i kulture. Muzej je također posvećen inkluzivnosti i pristupačnosti. Muzej nudi besplatan ulaz za određene skupine posjetitelja, uključujući djecu i stanovnike Los Angelesa. Posebni programi i ture osmišljeni su kako bi omogućili osobama s invaliditetom da uživaju u muzeju. U novije vrijeme, LACMA prolazi kroz značajnu transformaciju s ciljem modernizacije i proširenja svojih prostora. Planovi uključuju izgradnju novih zgrada koje će omogućiti bolje izlaganje zbirki i pružiti suvremene uvjete za konzervaciju i istraživanje. Ova obnova ima za cilj osigurati da LACMA ostane vodeća institucija u svijetu umjetnosti i kulture, spremna za izazove i mogućnosti 21. stoljeća.

Los Angeles County Museum of Art predstavlja dinamično kulturno središte koje obogaćuje zajednicu kroz svoje raznolike programe i inicijative. Njegova posvećenost

očuvanju, obrazovanju i inovaciji čini ga nezaobilaznim mjestom za sve ljubitelje umjetnosti i svjetskih kultura (Britannica, 2024).

3.2.3. Muzej Petersen Automotive (Petersen Automotive Museum)

Petersen Automotive Museum, smješten u Los Angelesu, Kalifornija, jedan je od vodećih muzeja posvećenih automobilizmu na globalnoj razini.

Otvoren 1994. godine od strane Roberta E. Petersena, poznatog izdavača automobilske literature, muzej se ističe svojom arhitekturom i značajnom zbirkom vozila. Nakon impresivne renovacije 2015. godine, zgrada muzeja je postala prepoznatljiva po futurističkom dizajnu s valovitim trakama od nehrđajućeg čelika, simbolizirajući dinamiku automobilskog svijeta. Projektiran od strane Kohn Pedersen Fox Associates, muzejski prostor obuhvaća tri kata s preko 300 vozila izloženih u tematski organiziranim stalnim i privremenim izložbama. Posjetitelji mogu istražiti povijesne automobile, trkaće aute, motore te futurističke koncepte, uključujući rijetke primjerke kao što su originalni *Batmobile* ili automobil Jamesa Deana. Petersen Automotive Museum ne samo da nudi izložbe, već i obrazovne programe kao što su radionice i predavanja, potičući interes za znanost i tehnologiju automobila među različitim generacijama.

Uz restauratorski centar koji se bavi konzervacijom povijesnih vozila, muzej se ističe i kroz organizaciju raznih događanja kao što su automobilska okupljanja i filmske projekcije, pružajući posjetiteljima jedinstveno iskustvo interakcije s automobilskom kulturom i industrijskim naslijeđem.

3.2.4. Prirodoslovni muzej regije Los Angeles (Natural History Museum of Los Angeles County)

Natural History Museum of Los Angeles County (NHM) je jedan od najuglednijih muzeja prirodnih znanosti u Los Angelesu, Kalifornija. Osnovan 1913. godine, NHM se nalazi u *Exposition Parku* i zauzima površinu od preko 16 hektara. Muzej je dom brojnim zbirkama koje obuhvaćaju paleontologiju, mineralogiju, antropologiju i biologiju, pružajući dubok uvid u raznolikost prirodnog svijeta. Zgrada muzeja sama po sebi je arhitektonski dragulj, kombinirajući klasični stil s modernim elementima. Unutrašnjost muzeja prostire se na nekoliko katova, gdje posjetitelji mogu istraživati bogatstvo prirodnih artefakata i eksponata. Paleontološki dio muzeja posebno je impresivan, s izloženim fosilima dinosaura i drugih

drevnih životinja koji pružaju uvid u evolucijsku povijest Zemlje. On također nudi interaktivne izložbe i edukativne programe koji su prilagođeni svim dobnim skupinama. Posjetitelji mogu sudjelovati u raznim aktivnostima, uključujući predavanja, radionice i demonstracije koje dodatno produbljuju razumijevanje prirodnih znanosti. Muzej aktivno sudjeluje u istraživanjima i konzervaciji, surađujući s lokalnim zajednicama i znanstvenicima kako bi očuvao prirodnu baštinu i promovirao ekološku osviještenost.

Muzej je ne samo kulturna ustanova već i važan resurs za lokalnu i globalnu zajednicu, pružajući prostor za obrazovanje, istraživanje i divljenje ljepoti i složenosti prirodnog svijeta. Posjetitelji iz cijelog svijeta dolaze u NHM kako bi uživali u njegovim izložbama, stekli nova znanja i istražili svijet prirodnih znanosti.

3.3. Manifestacije

Kalifornija je domaćin nekih od najprestižnijih manifestacija i događanja na svijetu. Oscars, najpoznatija filmska nagrada, održava se u Los Angelesu i okuplja vrhunske filmske stvaraoce. *Coachella* glazbeni festival u pustinji *Coachella Valley* privlači ljubitelje glazbe iz svih žanrova. *Chinese New Year Parade* u San Franciscu slavi kinesku kulturu s plesnim predstavama i vatrometom. *Napa Valley Wine Auction* je ugledna aukcija vina koja se održava u vinogradarskom području Napa Valleya. Ove manifestacije će se opširnije obraditi u nastavku rada.

3.3.1. Oscars (Academy awards)

Oscars, službeno poznati kao *Academy Awards*, su najprestižnija filmska nagrada koja se dodjeljuje godišnje u Los Angelesu, Kalifornija. Organizira ih Američka filmska akademija (*Academy of Motion Picture Arts and Sciences*) kako bi priznala izvanredna postignuća u filmskoj industriji. Nagrade se dodjeljuju u različitim kategorijama kao što su najbolji film, najbolji redatelj, najbolji glumac i glumica, najbolji scenarij te mnoge druge tehničke i umjetničke kategorije. Ceremonija dodjele Oscara jedan je od najgledanijih događaja u svijetu te privlači pažnju filmskih profesionalaca i ljubitelja filma diljem svijeta. Osim što slavi vrhunsku filmsku umjetnost, Oscars imaju značajan utjecaj na kulturu i industriju zabave, postavljajući standarde izvrsnosti i inovacija u filmskom svijetu.

Osim toga, Oscari često imaju dalekosežne posljedice za filmske karijere i industrijske trendove. Pobjednici mogu doživjeti značajan porast u prepoznavanju i komercijalnom uspjehu, dok nominacije i pobjede mogu pomoći u otvaranju novih prilika za glumce, redatelje, i producente. Događaj također služi kao platforma za promicanje važnih društvenih i političkih tema kroz film, jer mnogi dobitnici koriste svoju pozornicu za isticanje važnih pitanja i inicijativa. U tom smislu, Oscari nadmašuju svoj osnovni cilj nagrađivanja filmskih postignuća i postaju važan dio kulturnog i društvenog dijaloga. (Britannica, 2024)

3.3.2. Coachella Festival (Coachella Valley Music and Arts Festival)

Coachella Valley Music and Arts Festival, poznatiji kao Coachella, jedan je od najpoznatijih glazbenih festivala u Sjedinjenim Američkim Državama. Održava se svake godine u pustinji *Coachella Valley* u Kaliforniji, u blizini grada Indio. Festival privlači tisuće posjetitelja iz cijelog svijeta koji dolaze uživati u raznovrsnom glazbenom programu, umjetničkim instalacijama i opuštenoj festivalskoj atmosferi. Coachella je poznata po svojoj eklektičnoj glazbenoj postavi koja obuhvaća različite žanrove poput rocka, indie glazbe, elektronske glazbe, hip-hopa i drugih. Osim glazbenog programa, festival nudi i umjetničke instalacije, interaktivne performanse te modne trendove koji često postaju središte pažnje. Coachella nije samo glazbeni događaj već i kulturni fenomen koji obilježava početak festivalne sezone i privlači ljubitelje glazbe i umjetnosti iz različitih kulturnih krugova diljem svijeta.

3.3.3. Parada Kineske Nove Godine (Chinese New Year Parade)

Chinese New Year Parade je tradicionalni događaj koji se svake godine održava u San Franciscu kao dio proslave kineske Nove godine. Parade privlači veliki broj posjetitelja i sudionika iz lokalne zajednice i šire, obilježavajući kinesku kulturu, običaje i tradiciju. Tijekom parade, ulice su ispunjene plesnim predstavama, tradicionalnim glazbama, vatrometom i spektakularnim pokazivanjem zmajeva i lavova koji simboliziraju sreću i prosperitet. Ova manifestacija ne samo da slavi bogatu kinesku baštinu, već je i prilika za zajedništvo i promicanje međukulturnog razumijevanja. *Chinese New Year Parade* je postao prepoznatljiv simbol raznolikosti i ujedinjenja u San Franciscu.

3.3.4. Vinske aukcije doline Napa (Napa Valley Wine Auction)

Napa Valley Wine Auction je prestižna aukcija vina koja se održava godišnje u regiji *Napa Valley* u Kaliforniji, poznatoj po proizvodnji vrhunskih vina. Ova događanja privlače kolekcionare vina, ljubitelje gastronomije i filantropije iz cijelog svijeta, koji dolaze sudjelovati u aukciji najboljih vinskih berbi i ekskluzivnih doživljaja povezanih s vinogradarstvom. *Napa Valley Wine Auction* ne samo da promiče vrhunska vina i kulinarsstvo, već i podržava lokalne zajednice kroz dobrotvorne svrhe, prikupljajući sredstva za edukaciju, zdravstvene inicijative i očuvanje okoliša. Ovaj događaj je izvanredna prilika za uživanje u najboljim vinima, upoznavanje s vodećim vinarijama i podršku lokalnim inicijativama koje obogaćuju zajednicu *Napa Valleya*. Vinarije Napa Doline kroz uspjeh industrije privlače oko 3,5 milijuna turista kroz godinu.

Slika 14.: Napa Valley Wine Auction Logotip

(Izvor: <https://auctionnapavalley.org/>, 27.06.2024.)

4. ODABRANE DESTINACIJE KAO DIJELOVI ATRAKCIJSKE OSNOVE

Ovo poglavlje istražit će se nekoliko ključnih destinacija kao atraktivnu osnovu, uključujući San Francisco s *Golden Gate* mostom i zloglasnim brdima te Los Angeles s Hollywoodskim glamurom i plažama. Regija Napa Valley poznata je po vinarijama i vinogradima, a Point Reyes National Seashore nudi netaknutu prirodu i obalu za znanstveno istraživanje. San Diego Zoo, jedan od najvećih na svijetu, pruža bogatstvo divljih životinja i edukativne programe, čineći ove destinacije raznovrsnim i privlačnim za posjetitelje.

4.1. Los Angeles

Los Angeles koji se najčešće prepoznaje po svojim inicijalima LA, s populacijom od otprilike 3,9 milijuna stanovnika, drugi je najveći grad u Sjedinjenim Državama Amerike odmah nakon New Yorka. Na okupu ga drži najopsežnija mreža autocesta u SAD-u, a to je jedini praktičan način posjeta 430 svjetskih odredišta raspršene atrakcije. Los Angeles je izrastao u istaknutost na temelju sukcesivno industrije citrusa, nafte, filmova, zrakoplovstva i snimanja glazbe (Boniface and Cooper, 2005). Los Angeles je poznat po diversifikaciji kultura i etničkih podrijetla, a također je poznat zbog filmske i tzv. glamour industrije. Grad se nalazi u južnom djelu Kalifornije, točnije na jugozapadnoj obali Kalifornije, proteže se kroz planine Santa Monice sve do doline San Fernando. Prostire se na oko 1210 km², također je najnaseljeniji okrug u Sjedinjenim Državama (Pulido, 2012). Okrug Los Angeles, koji obuhvaća grad, sadrži oko 90 drugih gradova, uključujući Beverly Hills, Pasadenu i Long Beach. Također pokriva dva Kanalska otoka, Santa Catalina i San Clemente; Mount San Antonio, poznat kao Mount Baldi.

Dok Santa Monica (*Santa Monica Pier*), nalazi se na plaži Santa Monice u istoimenom dijelu keja Santa Monica i *Ocean Avenue*.

Slika 15.: Santa Monica i Los Angeles

(Izvor : <https://www.tripsavvy.com/>, 26.07.2024.)

Luka Santa Monica je veliki dvosmjerni mol, sadrži zabavni park, koncesijske štandove i mjesta za razgledavanje i ribolov (UNWTO, 2013). Atrakcije na Santa Monica doku su *Pacific Park* na kojemu se nalazi jedan obiteljski zabavni park sa svojim poznatim panoramskim kotačem koji je obložen solarnim panelima, kasnije u večer se zbog tog panoramskog kotača Santa Monica dok može prepoznati iz daljine zbog jarkih boja koje blješte na kotaču. Na doku se također može pronaći originalni vrtuljak iz 1920-ih, razni pubovi i restorani koje turisti mogu posjetiti tijekom dana i noći. Zapadna strana pristaništa je također veoma popularno mjesto za ribolov. Na doku se održavaju razni festivali koji variraju od Arnoldovog *Strongman* prvenstva sve do *Twilight Concert Series* koji može trajati do šest tjedana, na doku se također održavaju filmske večeri i razne druge aktivnosti koje su važne za privlačenje turista. Santa Monica pristanište se nalazi na istoimenoj plaži koja je sama po sebi atraktivna turistima te je jedna od najpoznatijih plaža u Zapadnoj Americi.

Venice Beach ili plaža Venice je također jedna od poznatijih plaža u Kaliforniji uz Santa Monicu, plažu Malibu itd. No Venice je zapravo kvart grada Los Angelesa koji je zapravo osnovan kao „resort“ ili malen grad do mora, osnovan je 1905. godine kao zaseban grad ali je kasnije pripojen Los Angelesu. Venice Beach je dobro poznata po brojnim kanalima, plaži i *Ocean Front* šetalištu koji je dugačak 4 kilometra, na toj pješačkoj šetnici može se pronaći razne atraktivnosti kao što su ulični izvođači, ulična glazba i prodavači. *Venice Beach*, koji godišnje primi milijune posjetitelja, opisan je kao "kulturno središte poznato po svojim ekscentričnostima". Obuhvaća šetnicu koja se proteže paralelno s plažom te na njoj se može pronaći *Muscle Beach* i Rekreativni centar *Venice Beach* s rukometnim terenima, teniskim terenima, skate parkovi, dance square i mnoga igrališta za odbojku, također uključuje biciklističku stazu i košarkaške terene.

Na južnoj strani plaže, na kraju *Washington Boulevarda*, nalazi se *Venice Fishing Pier*, velika betonska konstrukcija od 400 metara. Još se može pronaći *Venice Breakwater* kao poznato lokalno mjesto za surfanje u Veneciji koje se nalazi sjeverno od Venice Quaya i Stožera spašavanja te južno od doka Santa Monica. Rodeo Drive jest ulica koja se nalazi u Beverly Hillsu u južnom djelu grada Los Angelesa, ulica jest duga oko 3,2 kilometra, južni kraj ulice nalazi se na Beverwil Driveu, a njezin sjeverni dio je smješten na raskrižju sa Sunset Bulevarom. Rodeo jest poznat po tome što se na svakom koraku četvrti nalaze trgovine poznatih dizajnerskih marka kao što su Louis Vuitton, Dior, Gucci, Goyard i tako dalje. Rodeo Drive naravno nije prilagođen za sve turiste, no svejedno jest veoma dobro uređeno mjesto za posjetu i razgledavanje turista. Na ovoj ulici se može vidjeti 75 različitih trgovina i mnogo raznih restorana visoke klase, neki od restorana su 208 Rodeo, Urasawa, Avra, Ocean Prime itd. Još jedno od poznatijih turističkih destinacija u Los Angelesu je Griffith Park i Griffith Zvezdarnice koji je već obrađen u radu.

4.2.San Francisco

San Francisco, grad i luka, koji se prostire zajedno s okrugom San Francisco, sjeverna Kalifornija, SAD, smješten na poluotoku između Tihog oceana i zaljeva San Francisco. To je kulturno i financijsko središte zapadnog Sjedinjenih Država i jedan od najkozmopolitiskijih gradova u zemlji.(Britannica, 2024)

Populacija San Francisca iznosi oko 870.000 stanovnika, čineći ga četvrtim po veličini gradom u Kaliforniji. Grad se proteže na površini od 121 km², a poznat je po svojim brdovitim ulicama, karakterističnim tramvajima i prepoznatljivom arhitektonskom stilu. Turizam je važan segment gospodarstva San Francisca. Posjetitelji dolaze istražiti znamenitosti poput Golden Gate mosta, simbola grada koji povezuje San Francisco s *Marin County*. Alcatraz, nekadašnji zatvor na otoku, također je popularna turistička atrakcija koja nudi fascinantno uvid u povijest grada. San Francisco je poznat po svojoj kulturnoj raznolikosti i vibrirajućoj umjetničkoj sceni. Kvarтови poput Chinatown, *Little Italy (North Beach)* i boemska četvrt Haight-Ashbury reflektiraju različite kulturne utjecaje i tradicije. Muzeji kao što su *San Francisco Museum of Modern Art* i *de Young Museum* privlače ljubitelje umjetnosti iz cijelog svijeta. Klima San Francisca obilježena je blagim ljetima i čestim maglom, poznatom kao "Karl". Ovo karakteristično vremensko stanje dodatno obogaćuje doživljaj grada i utječe na njegovu jedinstvenu atmosferu.

Uz svoje značajne kulturne i povijesne aspekte, San Francisco je i važan tehnološki i financijski centar, domaćin mnogih tehnoloških tvrtki i start-upova. Relativno je kompaktan, s dobrim sustavom javnog prijevoza i naširoko se smatra najslikovitijim i naj 'europskijim' od svih sjevernoameričkih gradova (Boniface and Cooper, 2005).

4.3.Regija Napa Valley

Napa Valley, smještena u sjevernoj Kaliforniji, poznata je po svojoj prestižnoj vinogradarskoj regiji koja privlači ljubitelje vina i turiste iz cijelog svijeta. Ova regija prostire se na oko 50 kilometara i obuhvaća nekoliko malih gradova poput Nape, Yountvillea, St. Helene i Calistoge.

Napa Valley karakteriziraju blage klimatske uvjete s toplim ljetima i hladnim noćima, što je idealno za uzgoj vinove loze. Tlo Napa Valleyja bogato je vulkanskim stijinama, riječnim sedimentima i različitim vrstama tla koja pružaju raznolike uvjete za uzgoj različitih sorti vinove loze. Geografski, *Napa Valley* leži između planinskih lanaca *Mayacamas* na zapadu i *Vaca* na istoku, stvarajući prirodnu zaštitu od utjecaja Pacifičkog oceana i gustih maglina koje često dolaze s obale. Ova geografska formacija omogućuje vinogradarima kontrolu nad mikroklimatskim uvjetima i optimalne uvjete za proizvodnju visokokvalitetnih vina. Vinogradarstvo u *Napa Valleyju* datira još iz 19. stoljeća, kada su europski doseljenici prepoznali potencijal ovog područja za uzgoj vinove loze. Danas *Napa Valley* slovi za jednu od najprestižnijih vinogradarskih regija u Sjedinjenim Državama, poznatu po proizvodnji izvrsnih *Chardonnayja*, *Cabernet Sauvignona*, Merlota i drugih sorti visokokvalitetnih vina. Turisti posjećuju *Napa Valley* ne samo radi degustacija vina, već i zbog svojih prekrasnih krajolika, luksuznih vinarija i vrhunske gastronomske ponude. Vinarije poput *Opus One*, Robert Mondavi i *Domaine Chandon* nude posjetiteljima ne samo vrhunska vina, već i edukativne ture po vinogradima, obrazovne radionice i umjetničke galerije. *Napa Valley* također nudi brojne restorane s Michelinovim zvjezdicama i lokalnim tržnicama s organskim proizvodima.

Uz svoju vinogradarsku industriju, *Napa Valley* je važan ekonomski faktor u regiji, pružajući radna mjesta za lokalno stanovništvo i doprinoseći turizmu i ugostiteljstvu Kalifornije. Osim toga, ovo područje aktivno sudjeluje u održivom vinogradarstvu i ekološki prihvatljivim praksama kako bi se očuvala dugoročna održivost regije i kvaliteta vina. Kalifornija proizvodi većinu vina u SAD- u (Britannica, 2024).

4.4. Point Reyes National Seashore

Point Reyes National Seashore je izuzetan prirodni rezervat smješten na obali Sjeverne Kalifornije, poznat po svojoj divljoj ljepoti i biološkoj raznolikosti. Proteže se na površini od oko 580 kvadratnih kilometara i obuhvaća dramatične stjenovite obale, prekrasne pješčane plaže, močvare, šume i livade.

Ovaj nacionalni park privlači posjetitelje svojim netaknutim krajolicima i iznimno bogatom florom i faunom. Na području se nalazi više od 72 km staza za planinarenje koje pružaju priliku za istraživanje raznolikih ekosustava, uključujući šume crnogorice, bujne doline, i morske obale. *Point Reyes National Seashore* također je dom brojnim vrstama divljih životinja, uključujući jelene, rakune, i ptice poput sokola, orlova i mnogih drugih. Ovo područje posebno je važno za zaštitu ugroženih i endemskih vrsta, kao što je sjeverna sivovrati tuljan koja se redovito gnijezdi na obalama. Klima *Point Reyesa* karakterizira utjecaj Pacifičkog oceana, što rezultira čestim maglom i umjerenim temperaturama tijekom cijele godine. Ova mikroklimatska raznolikost omogućuje razvoj raznovrsnih ekosustava i pruža povoljne uvjete za biljni i životinjski svijet.

Za posjetitelje, *Point Reyes* nudi mnoštvo aktivnosti uključujući promatranje ptica, fotografiranje divlje prirode, surfanje, planinarenje i kampiranje. Posebno je popularan među ljubiteljima prirode i onima koji traže mir i tišinu daleko od gradske vreve.

4.5. San Diego ZOO

Smješten u južnoj Kaliforniji, SAD. Osnovan je 1916. godine, a poznat je po svojoj inovativnosti u dizajnu otvorenih prostora za životinje i pionirskom pristupu očuvanju životinjskih vrsta. San Diego Zoo nalazi se u srcu Balboa Parka, jednog od najvećih urbanih kulturnih parkova u Sjedinjenim Američkim Državama, koji pokriva površinu od oko 485 hektara.

Zoološki vrt se prostire na oko 40 hektara i ima raznolik reljef, s brdima i dolinama koji su iskorišteni za stvaranje prirodnog okruženja za životinje. Klima San Diega je mediteranska, s blagim zimama i toplim, suhim ljetima, što omogućuje odlične uvjete za smještaj širokog spektra životinja iz različitih klimatskih zona. San Diego Zoo godišnje posjeti više od 4 milijuna turista, čineći ga jednim od najposjećenijih zooloških vrtova na svijetu. Posjetitelji mogu uživati u razgledavanju više od 650 vrsta životinja i 700.000 biljnih vrsta koje se nalaze u zoološkom vrtu. San Diego Zoo se posebno ističe po svojoj predanosti edukaciji i očuvanju, s mnogim

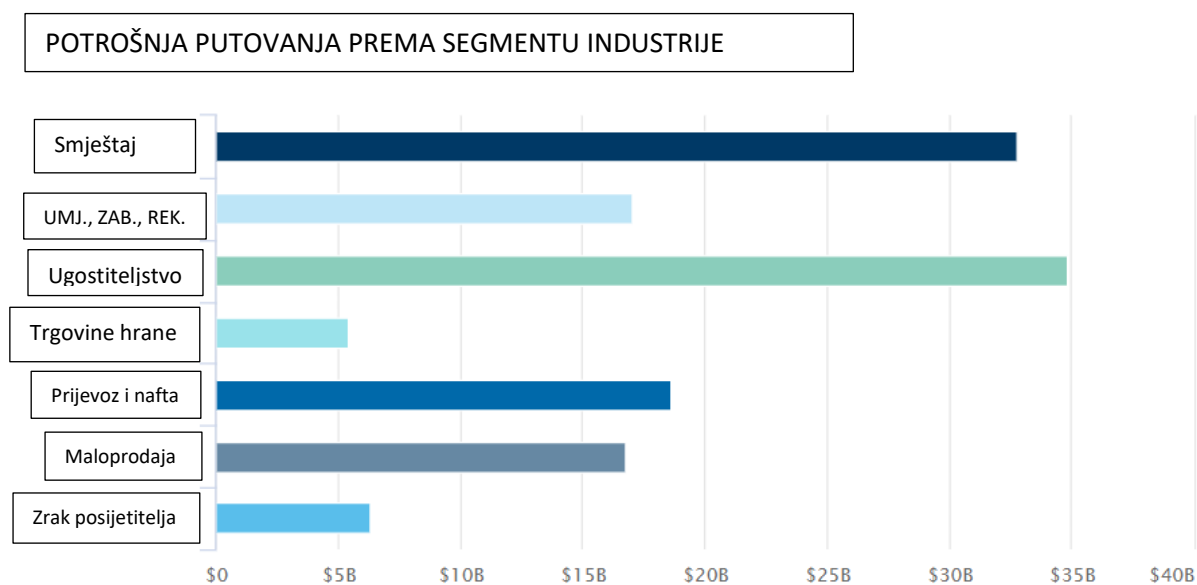
programima namijenjenim podizanju svijesti o ugroženim vrstama i okolišu. Atrakcije i sadržaji uključuju *Skyfari*, žičaru koja pruža prekrasan pogled na cijeli zoološki vrt i okolni Balboa Park; *Panda Trek*, atrakciju koja je donedavno bila dom divovskim pandama, jednoj od najpopularnijih životinjskih vrsta u zoološkom vrtu; *Elephant Odyssey*, prostor posvećen slonovima, kao i drugim životinjama koje su nekada živjele u južnoj Kaliforniji; Koalaforia Adventure, jedno od najvećih staništa koala izvan Australije; i Children's Zoo, prostor namijenjen djeci s brojnim interaktivnim eksponatima i mogućnošću bliskog susreta s domaćim životinjama. San Diego Zoo nudi brojne edukativne programe i radionice za djecu i odrasle, uključujući ljetne kampove, noćne obilaske, tečajeve o očuvanju i zaštiti okoliša, kao i specijalizirane ture iza kulisa koje pružaju dublji uvid u svakodnevni rad sa životinjama.

San Diego Zoo Global je organizacija koja upravlja zoološkim vrtom i aktivno sudjeluje u globalnim naporima za očuvanje životinja i njihovih staništa. Zoološki vrt vodi istraživački centar za očuvanje životinja (*Institute for Conservation Research*) koji se bavi proučavanjem biologije, genetike i ekologije ugroženih vrsta s ciljem njihove zaštite i očuvanja.

5. STATISTIČKI POKAZATELJ TURIZMA

Turistički promet Kalifornije pokazuje sezonske varijacije, kao ljetni mjeseci koji su zbog povoljnog vremena najprometniji, a s druge strane zimski mjeseci privlače posjetitelje u skijaške centre. Dok ostatak godine bilježe stabilan turistički promet zbog povoljnijih cijena i ugodnog vremena.

Kalifornija godine 2023. bilježi 263,9 milijuna posjetitelja, te u prosjeku godišnje privuče oko 250 milijuna posjetitelja, uključujući domaće i međunarodne turiste. Turisti koji čine većinu posjeta bili bi oni iz cijelih Sjedinjenih Američkih Država, te oni međunarodni turisti najčešće dolaze iz Kine, Kanade, Meksika, Ujedinjenog Kraljevstva i Japana. Turizam kalifornije generira u prosjeku oko 150 milijardi dolara godišnje, te je godine 2023. Kalifornija od turizma profitirala za 150.4 milijardi dolara. BDP koji turizam ostvaruje je 4,5% no godine 2019. za vrijeme COVID-19, BDP pao je na 3,3%, te se sada opet stabilizirao na prethodni postotak. Sljedeća tablica će prikazati koliko posjetitelji troše po segmentima industrije.

Tablica 2. : Potrošnja putovanja prema segmentu industrije 2022.

(Izvor: <https://industry.visitcalifornia.com/> ,27.06.2024.)

Prema prikazanoj tablici vidi se da posjetitelji najviše troše na usluživanju hrane ili na gastronomiju s iznosom od gotovo 35 milijardi dolara, te je blisko popraćeno sa otprilike 33 milijardi dolara prihoda za smještaj ili smještajnim kapacitetima koje ću u nastavku opširnije analizirati. Tekst je pisan prema izvorima sa službene stranice turizma Kalifornije, „Visit California“, koja pruža statističke pokazatelje potrošnje po individualcu.

5.1.Smještajni kapaciteti

Iznajmljivači čine mnogo veći udio kućanstava u Kaliforniji (44%) nego u ostatku SAD-a (35%)—ili u bilo kojoj državi osim New Yorka (46%), prema američkom popisu stanovništva. Ovaj obrazac prethodi trenutnom porastu cijena nekretnina i pokazao se nevjerojatno dosljednim tijekom posljednjih šest desetljeća. Rast potražnje za hotelskim sobama u državi za ovaj je mjesec iznosio +2% u odnosu na prethodnu godinu, ali je potražnja za sobama pala za 5% u odnosu na razine iz 2019. Regije s rastom iz godine u godinu uključuju područje zaljeva San Francisco (+5%), Sjevernu obalu (+5%), okrug San Diego (+4%), Shasta Cascade (+3%), Gold Country (+2%) , i Inland Empire (+1%). U Kaliforniji se prema podacima iz 2020. godine postoji 12.214,549 iznajmivih jedinica s različitim brojem ležaja koji će biti prikazan skupa sa prosjekom soba u jednoj smještajnoj jedinici.

	SOBE	
1 soba	611,787	5.0
2 sobe	1,145,774	9.4
3 sobe	1,691,257	13.8
4 sobe	1,923,611	15.7
5 soba	2,314,491	18.9
6 soba	2,015,886	16.5
7 soba	1,261,632	10.3
8 soba	724,040	5.9
9 soba ili više	526,071	4.3
Prosijek (soba)	4.8	(X)

Tablica 3. : Broj soba po smještajnim kapacitetima

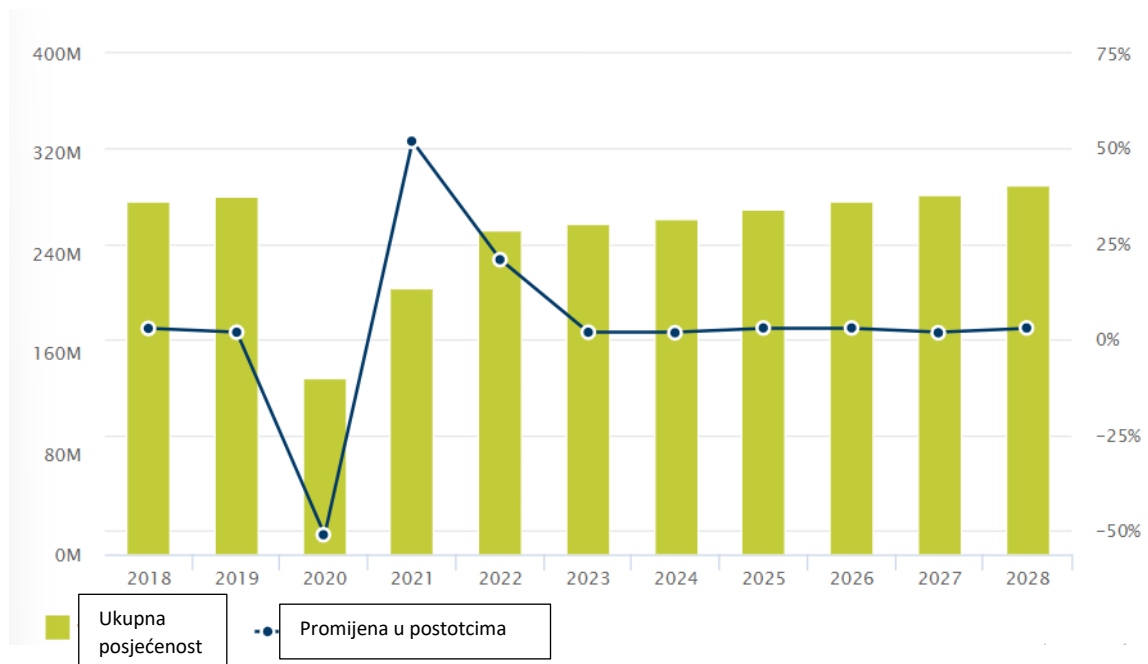
(Izvor: <https://www.infoplease.com/> ,27.06.2024)

Unatoč podacima o smještajnim kapacitetima iz godine 2020., broj se zasigurno povećao zbog popularizacije iznajmljivanja smještajnih kapaciteta na što je utjecala aplikacije/kompanije AirBnb koja je i osnovana u San Franciscu, California. Ljudi su počeli iznajmljivati sve što imaju u mogućnosti iznajmiti.

5.2. Turistički dolasci i noćenja

Nedavni broj noćenja u Kaliforniji ukazuje na snažan oporavak i rast turističkog sektora. U 2022. država je zabilježila više od 100 milijuna putovanja s noćenjem, uključujući putovanja u slobodno vrijeme i poslovna putovanja. Ovaj uzlazni trend nastavio se u 2023., uz značajna povećanja potaknuta snažnim domaćim i međunarodnim turizmom. Najnoviji podaci iz Visit California naglašavaju kontinuiranu putanju oporavka s turističkim troškovima koji također značajno rastu, dosežući razine blizu razine prije pandemije. Konkretno, San Francisco i Los Angeles su najviše pridonijeli ovim brojevima, profitirajući i od turista u slobodno vrijeme i od oživljavanja poslovnih putovanja. San Diego je također doživio značajan rast, podržan brojnim atrakcijama i povoljnom klimom. Ovaj oporavak dio je šireg trenda u kojem je međunarodni turizam globalno dosegao 88% razine prije pandemije do kraja 2023., odražavajući povećanu zračnu povezanost i smanjenu potražnju. U 2022. godini Kalifornija je zabilježila više od 100 milijuna putovanja s noćenjem, što pokazuje snažan oporavak turističkog sektora. Za 2023. brojke ukazuju na nastavak rasta, iako točne brojke za cijelu godinu još nisu konsolidirane.

Sljedeći graf daje uvid u brojke turističkih dolaska od 2018. godine, te prognozu za godine unaprijed.

Tablica 4.: Ukupna posjećenost 2018.-2028.

(Izvor: <https://industry.visitcalifornia.com/>, 27.06.2024.)

Najviše turističkih posjeta može se primijetiti godine 2019. u kojoj je Kalifornija ostvarila 285.6 milijuna dolaska, a odmah nakon 2019. uslijedila je pandemija COVID-19, koja je uzrokovala pad u turističkim dolascima za 51% ili gubitak od oko 145 milijuna dolaska.

ZAKLJUČAK

U ovome završnome radu cilj je bio prikazati saveznu državu Kaliforniju kao jednu od najaktualnijih država u vidu turizma u SAD-u. Kalifornija zaista turistima nudi pregršt turističkog sadržaja, od prirodnih atrakтивности do svjetski poznatih antropogenih atrakтивности. Veliku ulogu u prepoznatljivosti Kalifornije kao jedne od najpopularnijih turističkih destinacija ima i sama prisutnost navedene države u medijima. Kalifornija je, naime, svjetski centar filmske industrije.

Osim bogate medijske prisutnosti, Kalifornija se ističe svojom raznolikošću u prirodnim ljepotama. Među ključnim atrakcijama su njeni spektakularni nacionalni parkovi poput Yosemitea, koji nudi jedinstvene pejzaže granitnih stijena i slapova, te nacionalni park Sequoia, gdje posjetitelji mogu vidjeti najveće drveće na svijetu, divovske sekvoje. Ova zaštićena prirodna područja, koja uključuju i parkove kao što su Joshua Tree i Redwood, ne samo da pridonose ekološkoj održivosti, nego i čine Kaliforniju globalno prepoznatljivom po ekoturizmu i avanturističkom turizmu. Veliki problem s kojim se suočava Kalifornija jest sigurnost turista u većim gradovima poput San Diega, Los Angelesa i San Francisca, gdje relativno visoka stopa kriminala može predstavljati izazov za posjetitelje. Ti gradovi su istovremeno i vrlo skupi, djelomično zbog svog prestiža i globalno prepoznatljivog brenda. Međutim, unatoč tim poteškoćama, metropole poput Los Angelesa ostaju ključne destinacije zbog svoje kulturne i zabavne ponude, uključujući muzeje poput Muzeja umjetnosti okruga Los Angeles (LACMA) i filmske manifestacije poput dodjele Oscara. Što se tiče obalnog/morskog turizma, Kalifornija nudi prekrasne obalne krajeve, no posjetitelji moraju biti oprezni zbog prirodnih opasnosti poput tzv. "rip tide" fenomena – snažnih morskih struja koje mogu biti opasne za kupaće. Uz to, Kalifornija je smještena uz Pacifik, što također doprinosi njenoj prepoznatljivosti po brojnim aktivnostima na vodi, uključujući surfanje, koje je postalo simbolom kalifornijskog životnog stila. Nadalje, vrijedi spomenuti kako je industrija kanabisa procvjetala u posljednjih pet godina, što je postalo dodatni faktor u privlačenju turista, pogotovo onih iz regija gdje je kanabis još uvijek ilegalan. Ovaj segment turizma također doprinosi ekonomskom rastu države, koja je već poznata po svojoj snažnoj ekonomiji, u kojoj turizam igra ključnu ulogu. No osim navedenih činjenica i fenomena, Kalifornija uvijek će privlačiti mnogobrojne turiste koji će biti oduševljeni njezinim jedinstvenim krajobrazom, raznolikim klimatskim uvjetima te bogatom ponudom kulturnih i prirodnih atrakcija. Od obalnih ravnica do planinskih lanaca poput Sierra Nevade, Kalifornija pruža jedinstvene prirodne resurse koji

su od izuzetne važnosti za turizam. Naime, Kalifornija kontinuirano radi na održavanju i unapređenju svojih turističkih kapaciteta kroz održive turističke prakse i promociju kulturne i prirodne baštine. Brojni nacionalni parkovi i zaštićena područja svjedoče o dugoročnom opredjeljenju države za očuvanje okoliša i prirodnih resursa, što je ključna komponenta njezine strategije održivog razvoja. Pritom, razvoj infrastrukture koja podržava zeleni turizam, poput ekoloških smještaja i obnovljivih izvora energije, dodatno doprinosi jačanju njenog položaja na globalnom turističkom tržištu.

Ovaj rad potvrđuje da su turističko-geografska obilježja Kalifornije ključna za njen status jedne od najpoželjnijih destinacija na globalnom turističkom tržištu. Njena bogata kombinacija prirodnih i antropogenih atrakcija te stalna posvećenost očuvanju tih resursa osiguravaju dugoročnu održivost turizma, koji će i dalje privlačiti milijune posjetitelja iz cijelog svijeta. Kroz promociju svoje kulturne i prirodne baštine, Kalifornija nastoji održati i proširiti svoj status kao vodeće turističke destinacije, osiguravajući time trajnu konkurentnost na globalnom tržištu turizma i očuvanje resursa za buduće generacije.

LITERATURA

Knjige:

1. Bryan T. Scott, Tucker B., 2009: *Istraživački vodič kroz nacionalni park doline smrti, 2. izdanje*, University Press of Colorado, Utah
2. Boniface, B., Cooper, C., Cooper, R., 2005: *Worldwide destinations – The geography of travel and tourism*, Elsevier Butterworth Heinemann, Oxford
3. Curić Z., Glamuzina N., Opačić V. T., 2013: *Geografija Turizma*, Naklada Ljevak, Zagreb
4. Gissibl B., Höhler S., Kupper P., 2012: *Civilizing nature, National Parks in Global Historical Perspective*; Berghahn Books, Oxford
5. Gržinić, J., 2020: *Turističke atrakcije - nastanak, razvoj, utjecaji*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
6. Harrison S., 2013: *Plant and Animal Endemism in California*, University of California Press, Oakland
7. Muir J., 2015: *The Yosemite*, CreateSpace Independent Publishing Platform, Scotts Valley
8. Mardešić P., Petrović R., Rubić I., i dr.:1958: *Geografija svijeta-knjiga četvrta*; Sloga, Zagreb
9. Pidwirny M., 2023: *Appendix 2: Köppen Climate Classification*; Our Planet Earth Publishing, Kelowna
10. Pulido L., 2012: *A People's Guide to Los Angeles (A People's Guide Series)*; University of California Press, Oakland
11. Rothman H., Miller C., 2013: *Death Valley National Park: A History (America's National Parks)*; University of Nevada Press, Reno
12. Shelby A. William, 2018: *Rediscovering the Golden State: California Geography, 4th edition*; Wiley, New Jersey
13. Vojnović N., 2017: *Prirodna osnova i turizam*, Sveučilište Jurja Dobrile, Pula

Internetske publikacije:

1. National Geographic, 2021:
<https://www.nationalgeographic.com/environment/article/california-wild-crusade>,
(Pristupljeno 28.06.2024.)
2. NPS, 2019.: <https://www.nps.gov/yose/index.htm>, (Pristupljeno 25.06.2024.)
3. NPS, 2020.: <https://www.nps.gov/redw/learn/nature/index.htm>, (Pristupljeno 28.06.2024.)
4. NPS, 2024.: <https://www.nps.gov/jotr/index.htm>, (Pristupljeno 26.06.2024.)
5. NPS, 2023.: <https://www.nps.gov/deva/index.htm>, (Pristupljeno 28.06.2024.)
6. NPS, 2024.: <https://www.nps.gov/lavo/index.htm>, (Pristupljeno 28.06.2024.)
7. NPS, 2023.: <https://www.nps.gov/pinn/planyourvisit/basicinfo.htm>, (Pristupljeno 28.06.2024.)
8. NPS, 2024.: <https://www.nps.gov/seki/index.htm>, (Pristupljeno 28.06.2024.)
9. NPS, 2023.: <https://www.nps.gov/chis/index.htm>, (Pristupljeno 28.06.2024.)
10. UNESCO, 2024: <https://whc.unesco.org/pg.cfm?cid=160>, (Pristupljeno 26.06.2024.)
11. Britannica, 2024: <https://www.britannica.com/place/Sacramento-California>,
(Pristupljeno 28.06.2024.)
12. Britannica, 2023: <https://www.britannica.com/place/La-Casa-Grande>, (Pristupljeno 26.06.2024.)
13. Britannica, 2023: <https://www.britannica.com/place/La-Casa-Grande>, (Pristupljeno 26.06.2024.)
14. Britannica, 2024: <https://www.britannica.com/topic/J-Paul-Getty-Museum>,
(Pristupljeno 28.06.2024.)
15. UNWTO, 2013: <https://www.unwto.org/archive/global/event/city-tour-patrimonial-los-angeles-chile>, (Pristupljeno 28.06.2024.)
16. Britannica, 2024: <https://www.britannica.com/topic/Los-Angeles-County-Museum-of-Art>, (Pristupljeno 28.06.2024.)
17. Britannica, 2024: <https://www.britannica.com/place/San-Francisco-Bay>, (Pristupljeno 28.06.2024.)
18. Britannica, 2024.: <https://www.britannica.com/art/Academy-Award>, (Pristupljeno 29.06.2024.)
19. Britannica, 2024.: <https://www.britannica.com/place/California-state/Economy>,
(Pristupljeno 02.07.2024)

20. Visit California, 2023: <https://industry.visitcalifornia.com/>, (Pristupljeno 28.06.2024.)
21. Matthews, 2020: <https://www.matthews.com/>, (Pristupljeno 29.06.2024.)
22. Infoplease, 2020: <https://www.infoplease.com/>, (Pristupljeno 29.06.2024.)
23. AHLA, 2024: <https://www.ahla.com/news/72-americans-likely-maintain-or-increase-hotel-stays-2024>, (Pristupljeno 29.06.2024.)
24. UNWTO, 2023: <https://en.unwto-ap.org/>, (Pristupljeno 29.06.2024.)
25. Collective Napa Valley, 2024: <https://www.collectivenapavalley.org/> (Pristupljeno 29.06.2024.)

POPIS PRILOGA

Popis slika:

1. Slika.1. Mt. Whitney (Izvor: <https://www.visitcalifornia.com/> , 25.06.2024.)
2. Slika 2. Central Valley(Izvor: <https://www.usgs.gov/centers/california-water-science-center/science/californias-central-valley>, 26.06.2024.)
3. Slika 3. Nacionalni park Yosemite (Izvor: <https://www.yosemite.com/>, 26.06.2024.)
4. Slika 4. Nacionalni Park Joshua Tree (Yucca Brevifolia) (Izvor: <https://www.recreation.gov/>, 26.06.2024.)
5. Slika 5. NP Sequoia (Izvor: <http://www.putokaz.me/u-svijetu/1141-nacionalni-park-sekvoja-zemlja-divovskih-stabala-sad>, 26.06.2024.)
6. Slika 6. Prikaz lokacije Doline Smrti (Izvor: <https://www.britannica.com/>, 26.06.2024.)
7. Slika 7. Prikaz Redwood šume (Izvor: <https://www.nationalgeographic.com/>, 26.06.2024.)
8. Slika 8. Nacionalni park Pinnacles (Izvor: <https://www.readysetpto.com/> , 26.06.2024.)
9. Slika 9. Nacionalni park Kings Canyon (Izvor: <https://peakvisor.com/>, 26.06.2024.)
10. Slika 10. Most Golden Gate (Izvor: <https://www.sftravel.com/> , 26.06.2024.)
11. Slika 11. Park i Zvezdarnica Griffith (Izvor: <https://metrolinktrains.com/>, 26.06.2024.)
12. Slika 12. California State Capitol Museum (Izvor: <https://www.california.com/>, 26.06.2024.)
13. Slika 13. Kompleks dvorca Hearst (Izvor: <https://www.tripsavvy.com>, 26.06.2024.)
14. Slika 14.: Napa Valley Wine Auction Logotip (Izvor: <https://auctionnapavalley.org/>, 27.06.2024.)
15. Slika 15.: Santa Monica i Los Angeles (Izvor: : <https://www.tripsavvy.com/>, 26.07.2024.)

Popis tablica:

1. Tablica 1.: UNESCO lokacije u Kaliforniji, (Izvor: Prema mrežnoj stranici UNESCO izradio autor)

2. Tablica 2. : Potrošnja putovanja u segmentu industrije 2022. (Izvor: <https://industry.visitcalifornia.com/>, 27.06.2024.)
3. Tablica 3. : Broj soba po smještajnim kapacitetima (Izvor: <https://www.infoplease.com/>, 27.06.2024.)
4. Tablica 4. : Ukupna posjećenost 2018.-2028. (Izvor: <https://industry.visitcalifornia.com/>, 27.06.2024.)

SAŽETAK

Kalifornija, smještena na zapadnoj obali Sjedinjenih Američkih Država, predstavlja iznimno kompleksnu i raznovrsnu destinaciju koja privlači milijune turista iz svih krajeva svijeta. Njena atrakcijska osnova obuhvaća široki spektar prirodnih ljepota, kulturnih znamenitosti i suvremenih manifestacija. Cilj ovog završnog rada je detaljno analizirati i prezentirati ključne turističko-geografske karakteristike Kalifornije, s posebnim naglaskom na njen geografski položaj, prirodne resurse, zaštićena područja te antropogenu atrakcijsku osnovu. Kalifornija se prostire na ukupnoj površini od 423.867 kvadratnih kilometara, smještena između 32°30' N i 42° N geografske širine te od 114°8' W do 124°26' W geografske dužine, graniči s Oregonom na sjeveru, Nevadom i Arizonom na istoku te meksičkom državom Baja California na jugu. Ova geografska pozicija omogućuje Kaliforniji pristup važnim pomorskim putevima, čineći je strateški važnom za trgovinu i turizam. Klima Kalifornije je izuzetno raznolika, varirajući od mediteranske na obali, preko suptropske u unutrašnjosti, do planinske klime u području Sierra Nevade. Takav klimatski diverzitet stvara uvjete za bogatu biološku raznolikost, uključujući brojne endemske vrste flore i faune. Reljef Kalifornije također je raznolik, od obalnih ravnica i brdovitih krajolika na zapadu, preko plodnih dolina poput Central Valley, do planinskih lanaca Sierra Nevada i Cascade Range te pustinjačkih područja Mojave i Sonora. Kalifornija je dom nekim od najpoznatijih nacionalnih parkova, koji čuvaju iznimno bogatu floru i faunu te pružaju spektakularne pejzaže. Nacionalni park Yosemite, poznat po svojim veličanstvenim granitnim stijinama i slapovima, jedan je od najposjećenijih parkova u SAD-u. Joshua Tree Nacionalni Park, smješten na granici između Mojave i Colorado pustinje, nudi jedinstvene pustinjačke pejzaže i bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta. Nacionalni park Sequoia dom je nekim od najstarijih i najviših stabala na svijetu, dok Dolina smrti, najtoplija točka na Zemlji, pruža fascinantne pustinjačke pejzaže. Redwood Nacionalni Park, Lassen Volcanic, Pinnacles, Kings Canyon i Channel Islands također doprinose bogatoj prirodnoj baštini Kalifornije. Kulturno-povijesna baština Kalifornije izuzetno je bogata i raznovrsna. Most Golden Gate, simbol San Francisca, jedan je od najprepoznatljivijih mostova na svijetu. Zvezdarnica Griffith, smještena u Los Angelesu, pruža spektakularne poglede na grad i zvjezdano nebo. California State Capitol u Sacramentu, sjedište vlade Kalifornije, značajan je povijesni i politički simbol. Hearst Castle, smješten na obali središnje Kalifornije, fascinira svojom arhitekturom i luksuzom. Muzeji kao što su Muzej Getty, Los Angeles County Muzej Umjetnosti, Petersen Automotive Museum i Natural History Museum of Los Angeles County, pružaju bogatstvo kulturnih i umjetničkih eksponata. Ključne manifestacije poput Academy Awards (Oscara), Coachella Valley Music and Arts Festivala, Chinese New Year

Parade i Napa Valley Wine Auction, privlače posjetitelje iz cijelog svijeta, doprinoseći kulturnom bogatstvu i turističkoj atraktivnosti Kalifornije. Ključne turističke destinacije poput San Francisca, Los Angelesa, Napa Valley, Point Reyes National Seashore i San Diego ZOO-a, čine integralni dio atrakcijske osnove Kalifornije. San Francisco, sa svojim poznatim znamenitostima kao što su Golden Gate Bridge, Alcatraz i Fisherman's Wharf, privlači milijune turista godišnje. Los Angeles, globalni centar zabavne industrije, dom je Hollywooda, Universal Studios i mnogih drugih atrakcija. Napa Valley, poznata po svojim vinogradima i vinskim turama, predstavlja vrhunsku destinaciju za ljubitelje vina. Point Reyes National Seashore nudi spektakularne obalne pejzaže i bogatstvo divljih životinja, dok San Diego ZOO, jedan od najvećih i najpoznatijih zooloških vrtova na svijetu, pruža nezaboravno iskustvo za posjetitelje svih uzrasta. Kalifornija se ističe svojom bogatom i raznolikom turističkom ponudom, koja obuhvaća prirodne ljepote, kulturno-povijesne znamenitosti i suvremene manifestacije. Kombinacija prirodnih i antropogenih atrakcija doprinosi formiranju Kalifornije kao jedne od najvažnijih turističkih destinacija svijeta. Ovaj rad pruža sveobuhvatan pregled turističko-geografskih obilježja Kalifornije, naglašavajući njen turistički potencijal i značaj na globalnoj razini. Kroz analizu prirodnih i kulturnih resursa, rad ilustrira kako Kalifornija uspješno kombinira ove elemente kako bi privukla posjetitelje iz cijelog svijeta, te kako njezina raznovrsnost i jedinstvenost doprinose njenoj atraktivnosti kao destinacije za sve vrste turista.

SUMMARY

California, located on the west coast of the United States, is an extremely complex and diverse destination that attracts millions of tourists from all corners of the world. Its attraction base encompasses a wide range of natural beauties, cultural landmarks, and contemporary events. The aim of this thesis is to thoroughly analyze and present the key tourist-geographical characteristics of California, with a particular focus on its geographical position, natural resources, protected areas, and anthropogenic attractions. California covers a total area of 423,867 square kilometers, located between 32°30' N and 42° N latitude and from 114°8' W to 124°26' W longitude, bordering Oregon to the north, Nevada and Arizona to the east, and the Mexican state of Baja California to the south. This geographical position allows California access to important maritime routes, making it strategically important for trade and tourism. California's climate is extremely diverse, ranging from Mediterranean on the coast, to subtropical inland, to mountainous climates in the Sierra Nevada region. Such climatic diversity creates conditions for rich biological diversity, including numerous endemic species of flora and fauna. The relief of California is also diverse, from coastal plains and hilly landscapes in the west, through fertile valleys such as the Central Valley, to the mountain ranges of the Sierra Nevada and Cascade Range, and desert areas of Mojave and Sonora. California is home to some of the most famous national parks, which preserve exceptionally rich flora and fauna and offer spectacular landscapes. Yosemite National Park, known for its magnificent granite cliffs and waterfalls, is one of the most visited parks in the USA. Joshua Tree National Park, located at the border between the Mojave and Colorado deserts, offers unique desert landscapes and a wealth of plant and animal life. Sequoia National Park is home to some of the oldest and tallest trees in the world, while Death Valley, the hottest place on Earth, provides fascinating desert landscapes. Redwood National Park, Lassen Volcanic, Pinnacles, Kings Canyon, and Channel Islands also contribute to California's rich natural heritage. California's cultural and historical heritage is extremely rich and diverse. The Golden Gate Bridge, a symbol of San Francisco, is one of the most recognizable bridges in the world. Griffith Observatory, located in Los Angeles, offers spectacular views of the city and the night sky. The California State Capitol in Sacramento, the seat of the California government, is an important historical and political symbol. Hearst Castle, located on the central California coast, fascinates with its architecture and luxury. Museums such as the Getty Museum, Los Angeles County Museum of Art, Petersen Automotive Museum, and Natural History Museum of Los Angeles County, offer a wealth of cultural and artistic exhibits. Key events such as the Academy Awards (Oscars), Coachella Valley Music and Arts Festival, Chinese New Year Parade, and Napa Valley Wine Auction

attract visitors from all over the world, contributing to the cultural richness and tourist appeal of California. Key tourist destinations such as San Francisco, Los Angeles, Napa Valley, Point Reyes National Seashore, and San Diego Zoo, are integral parts of California's attraction base. San Francisco, with its famous landmarks such as the Golden Gate Bridge, Alcatraz, and Fisherman's Wharf, attracts millions of tourists annually. Los Angeles, the global center of the entertainment industry, is home to Hollywood, Universal Studios, and many other attractions. Napa Valley, known for its vineyards and wine tours, is a premium destination for wine lovers. Point Reyes National Seashore offers spectacular coastal landscapes and abundant wildlife, while San Diego Zoo, one of the largest and most famous zoos in the world, provides an unforgettable experience for visitors of all ages. California stands out with its rich and diverse tourist offer, which includes natural beauties, cultural and historical landmarks, and contemporary events. The combination of natural and anthropogenic attractions contributes to the formation of California as one of the most important tourist destinations in the world. This thesis provides a comprehensive overview of the tourist-geographical characteristics of California, highlighting its tourist potential and significance on a global scale. Through the analysis of natural and cultural resources, the thesis illustrates how California successfully combines these elements to attract visitors from all over the world, and how its diversity and uniqueness contribute to its attractiveness as a destination for all types of tourists.